

- Hindi

Essence of Ten Principal Upanishads with Hindi Translation

दशोपनिषत्साराः सानुवादाः

Document Information

Text title : Dashopanishatsara Essence of Ten Principal Upanishads with Hindi Translation

File name : dashopaniShatsAra.itx

Category : upanishhat

Location : doc_upanishhat

Author : nArAyaNapaNDita

Transliterated by : Pranab Mukherjee pranab9 at gmail.com

Proofread by : Pranab Mukherjee pranab9 at gmail.com

Description/comments : Isha kena kaTha prashna muNDa mANDUKya tittiraH aitareyaM

ChAndogyaM bRihadAraNyakaM

Latest update : July 8, 2018

Send corrections to : Sanskrit@cheerful.com

This text is prepared by volunteers and is to be used for personal study and research. The file is not to be copied or reposted without permission, for promotion of any website or individuals or for commercial purpose.

Please help to maintain respect for volunteer spirit.

Please note that proofreading is done using Devanagari version and other language/scripts are generated using **sanscript**.

July 8, 2024

sanskritdocuments.org

ದಶೋಪನಿಷತ್ಪಾರಃ ಸಾನುವಾದಃ

ಶ್ರೀಗಣೇಶಾಯ ನಮಃ ..

.. ಓಂ ಪರಮಾತ್ಮನೇ ನಮಃ ..

ದೇವೀಂ ದಧಿಮತೀಂ ನತ್ವಾ ಸಚ್ಚಿದಾನಂದರೂಪಿಣೀಂ .

ದಶೋಪನಿಷದಾಂ ಸಾರೋ ಗೋವಿಂದೇನ ವಿರಚ್ಯತೇ .. 1..

“ಉಪನಿಷೇದತಿ ಪ್ರಾಪ್ನೋತಿ ಬ್ರಹ್ಮಾತ್ಮಭಾವೋಽನಯಾ” ಇತಿ ವ್ಯುತ್ಪತ್ತ್ಯಾ
ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯಾಪ್ರತಿಪಾದಕೇ ವೇದಶಿರೋಭಾಗೇಽಯಮುಪನಿಷತ್ಪ್ರಬಂಧಃ ಪ್ರಯುಜ್ಯತೇ .
ಏಷ ವೇದಶೀರ್ಷಸ್ಥಾನೀಯಭಾಗೋ ವೇದಾಂತನಾಮ್ನಾ ಪ್ರಸಿದ್ಧಃ . ಅಯಂ
ವೇದಾಂತ ಏವ

ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯಾ . ಬ್ರಹ್ಮಣೋ ವಿದ್ಯಾ ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯಾ . ಸಾ ಚ ಶುದ್ಧಚೈತನ್ಯಾತ್ಮಕಸ್ಯ
ಬ್ರಹ್ಮಣೋಽಭೇದೇನ ಜ್ಞಾನರೂಪಾ . ಅತ ಏವೇಯಂ ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನಮಿತಿ ಭಣ್ಯತೇ .
ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನಮಾತ್ಮಜ್ಞಾನತತ್ತ್ವಜ್ಞಾನಮಿತಿ ತ್ರೀಣಿ ನಾಮಾನಿ ಪರ್ಯಾಯವಾಚೀನಿ .
ಸೈವಾತ್ಮವಿದ್ಯಾ ಇತಿ ಕಥ್ಯತೇ . ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯೈವ ಸರ್ವತ್ರ ಸಮತಾಂ ದರ್ಶಯತಿ .
ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯಯೈವಾಜ್ಞಾನಗ್ರಂಥಯಶ್ಚಿದ್ಯಂತೇ . ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯಾಪ್ರಾಪ್ತಿಪ್ರಭಾವೇಣ
ಕರ್ಮಚಾಂಚಲ್ಯಂ ಸುಸಂಯತಂ, ಚಿತ್ತಂ ಚಾಂತರ್ಮುಖೀ ಭವತಿ .

ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯಯೈವ ಮಿಥ್ಯಾನುಭೂತಿವಿನಾಶಃ ಪರಮಸತ್ಯೋಪಲಬ್ಧಿಶ್ಚ ಭವತಃ .

ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯಯೈವ ಚೈಕಾತ್ಮರಸಪ್ರತ್ಯಯಸಾರಾ-ಽವಾಜ್ಯನಸಗೋಚರ-ಸ್ವಯಂ
ಪ್ರಕಾಶ-ವಿಜ್ಞಾನ-ಸ್ವರೂಪಚೇತನಾನಂದಘನ-ರಸೈಕಘನ-ಬ್ರಹ್ಮಣಃ

ಪ್ರಾಪ್ತಿಃ ಸಂಪದ್ಯತೇ . ಅಸ್ಯಾ ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯಾಯಾಃ ಪ್ರತಿಪಾದನಂ ಯಸ್ಮಿನ್
ವೇದಾತ್ಯುಚ್ಚಶಿರೋಭಾಗೇ ವರ್ತತೇ, ಸ ಏವೋಪನಿಷನ್ನಾಮ್ನಾ ಕಥ್ಯತೇ .

ಏತಾಸಾಮುಪನಿಷದಾಂ ಮಂತ್ರಾಣಾಂ ಸಮಸ್ವಯಸ್ವಥಾ ಮೀಮಾಂಸಾ ಭಗವತಾ
ವೇದವ್ಯಾಸೇನ ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರೇ ವಿಹಿತಾ . ಯಾ ವೇದಾಂತದರ್ಶನನಾಮ್ನಾ
ವ್ಯಪದಿಶ್ಯತೇ .

ಏತಾಭ್ಯ ಉಪನಿಷದ್ಭ್ಯ ಏವ ಗೋಪಾಲನಂದನಾನಂದಕಂದೋ ಭಗವಾನ್

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಚಂದ್ರಃ ಶ್ರೀಮದ್ಭಗವದ್ಗೀತಾಯಾಮಮೃತರೂಪದುಗ್ಧಂ

ಸುಧೀಭೋಕ್ತ್ಯಾಣಾಮುಪಭೋಗಾರ್ಥಮಧುಕ್ಷತ್ . ಅತಃ

ಏವೋಪನಿಷದ್-ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರ-ಭಗವದ್ಗೀತಾನಾಮಕ-ಗ್ರಂಥರತ್ನತ್ರಯಂ

“ಪ್ರಸ್ಥಾನತ್ರಯೀ” ನಾಮ್ರಾ ಪ್ರಥಿತಮಸ್ತಿ . ಭಾರತವರ್ಷೀಯಾಃ ಸರ್ವೇ
 ಧರ್ಮಾಚಾರ್ಯಾಃ ಪ್ರಸ್ಥಾನತ್ರಯೀವಲೇನೈವ ಸತ್ಯಾನ್ವೇಷಣಮಕುರ್ವನ್ .
 ವೇದಾ ಅಪೌರುಷೇಯಾ ಅತ ಏವಸ್ತ ಅನಾದಯೋ ಮನ್ಯಂತೇ . ತೇಷು ತ್ರಯೋ
 ವಿಷಯಾಃ ಪ್ರಾಯೇಣ
 ಪ್ರತಿಪಾದಿತಾಃ . ತೇನ ವೇದಸ್ಯ ತ್ರಯೋ ಭಾಗಾಃ ಕ್ರಿಯಂತೇ, ಯೇ ಕಾಂಡನಾಮಧೇಯೇನ
 ಗ್ರಸಿದ್ಧಾಃ . ಕರ್ಮಕಾಂಡಃ 1, ಉಪಾಸನಾಕಾಂಡಃ 2, ಜ್ಞಾನಕಾಂಡ 3 ಶ್ರೇತಿ .
 ಕರ್ಮಕಾಂಡೇ ಕರ್ಮಣಾಂ ಸಮೂಹೋ ವಿವೇಚಿತಃ . ಉಪಾಸನಾಕಾಂಡೇ
 ದೇವಾದೀನಾಮೀಶ್ವರಸ್ಯ
 ಚಾರಾಧನಾ ವರ್ಣಿತಾ ಅಸ್ತಿ . ಜ್ಞಾನಕಾಂಡೇ ಮೂಲತತ್ತ್ವ ವಿಚಾರಃ ಕೃತೋಽಸ್ತಿ .
 ಕರ್ಮೋಪಾಸನೇ ತತ್ತತ್ತ್ವೋಪಲಬ್ಧಯೇ ಯೋಗ್ಯತಾಂ ದತ್ತಃ ! ಅತಸ್ತ ಉಭೇ
 ಸಾಧನಸ್ವರೂಪೇಃ ಸ್ತಃ . ಜ್ಞಾನಂ ಚ ಸಿದ್ಧಾಂತರೂಪಂ . ವೇದಸ್ಯ ಜ್ಞಾನಕಾಂಡ
 ಏವೋಪನಿಷದಿತಿ ನಾಮೋಚ್ಯತೇ . ಸಾ ವೇದಾಂತನಾಮ್ನಾ ಚಾಮ್ನಾಯ-
 ಮಸ್ತಕನಾಮಧೇಯೇನ
 ಕಥ್ಯತೇ . ಅತ ಉಪನಿಷದೋ ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನಸ್ತೋತಾಂಸಿ ಸಂತಿ .
 ಉಪನಿಷದಾಂ ಮಹತ್ತ್ವಂ ಮುಕ್ತಕಂಠಂ ಸರ್ವೈ ರೇವಾಚಾಯ್ವಿಃ
 ಸ್ವದೇಶೀಯೈರ್ವಿದೇಶೀಯೈಶ್ಚಾಂಗೀಕೃತಮಸ್ತಿ . ವಸ್ತುತೋ
 ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯಾಮಹಿಮೇದೃಶ ಏವ . ಯೇನ ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯಾಮೃತಪಾನಂ ಕೃತಂ
 ಸ ಕೃತಾರ್ಥಃ ಸಂಜಾತಃ . ತಸ್ಯ ನ ಕಿಮಪಿ ಕರ್ತವ್ಯಂ, ನ ಚ
 ಕಿಮಪಿ ಪ್ರಾಪ್ತವ್ಯಮವಶಿಷ್ಯತೇ . ಬ್ರಹ್ಮಾಕಾರವೃತ್ತಿವರ್ಣನಪ್ರಸಂಗೇ
 ವೇದಾಂತಸಿದ್ಧಾಂತಮುಕ್ತಾವಲೀಗ್ರಂಥಕಾರಃ ಸ್ಪಷ್ಟಂ ಸ್ತೌತಿ ಬ್ರಹ್ಮಚೇತಸಂ -
 ಕುಲಂ ಪವಿತ್ರಂ ಜನನೀ ಕೃತಾರ್ಥಾ ವಸುಂಧರಾ ಪುಣ್ಯವತೀ ಚ ತೇನ .
 ಅಪಾರಸಚ್ಚಿತ್ಸುಖಸಾಗರೇಽಸ್ಮಿಂಲ್ಲಿನಂ ಪರೇ ಬ್ರಹ್ಮಣಿ ಯಸ್ಯ ಚೇತಃ ..
 ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನಯುತಪುರುಷಸ್ಯ ದೃಷ್ಟವ್ಯಾಂ ಸಕಲಸಂಸಾರಃ
 ಸಚ್ಚಿದಾನಂದಸ್ವರೂಪಃ ಸಂಜಾಯತೇ . ಅಸಂಜಡರೂಪಮಿದಂ ಜಗತ್
 ದುಃಖಂ ಚ ತೇನ ನಾನುಭೂಯತೇ ನ ಪ್ರತೀಯತೇ ಚ . ತದ್ವಿಷ್ಣಯಾಂ ತು
 ದ್ರಷ್ಟ್ವಾ -ದೃಶ್ಯ-ದೃಷ್ಟೀನಾಮೇಕೀಭಾವಸ್ತೇಷಾಮಭೇದಪ್ರತೀತಿಶ್ಚ .
 ಸ ದ್ರಷ್ಟಾ ತು ಸ್ವಯಮೇಕೋ
 ನಿಶ್ಚಲ-ನಿರ್ವಾಧ-ನಿಷ್ಕಲ-ಸಚಿದಾನಂದಸ್ವರೂಪ-ಸತ್ಯಾಮಾತ್ರ ಏವ .
 ಉಪನಿಷದೋ ಬಹೂವ್ಯಃ ಸಂತಿ . ನಾರಾಯಣೋಪನಿಷದಿ ತ್ವಷ್ಟೋತ್ತತತೋಪನಿಷದಾಂ
 ನಾಮಾನ್ಯಲ್ಲಿಖಿತಾನಿ ವರ್ತಂತೇ . ತಾಸು ಕೇವಲಂ ದಶೈವ ಪ್ರಧಾನಾ ಯಾಸಾಂ
 ನಾಮಾನಿ

ನಿಮ್ಮೋಕ್ತಾನಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧಾನಿ ಸಂತಿ .

ಈಶ-ಕೇನ-ಕರ-ಪ್ರಶ್ನ-ಮುಂಡ-ಮಾಂಡೂಕ್ಯ-ತಿತ್ತಿರಃ .

ಐತರೇಯಂ ಚ ಛಾಂದೋಗ್ಯಂ ಭೃಹದಾರಣ್ಯಕಂ ತಥಾ . .

ಆಸು ದಶಸಂಖ್ಯಾಪರಿಮಿತಾಸೂಪನಿಷತ್ತು ಬ್ರಹ್ಮಮೀಮಾಂಸಾ ಸಮೀಚೀನತಯಾ
ವಿವಿಧಪ್ರಕಾರೈಶ್ಚ ವರ್ಣಿತಾ ಪ್ರತಿಪಾದಿತಾ ಚಾಸ್ತಿ . ತಾಸಾಂ ಕ್ರಮೇಣ
ಸಾರಾಂಶೋಽಧಸ್ತಾದ್ವರ್ಣ್ಯತೇ .

1. ಈಶಾವಾಸ್ಯೋಪನಿಷತ್ತಾರೆ: .

ಇದಂ ಸ್ಥಾವರಜಂಗಮಾತ್ಮಕಂ ಸರ್ವಂ ಜಗತ್

ಅಭಿನ್ನ-ನಿಮಿತ್ತೋಪಾದಾನಕಾರಣರೂಪೇಣೇಶ್ವರೇಣ ವ್ಯಾಪ್ತಮಸ್ತಿ . ಅರ್ಥಾದಿದಂ
ಜಗತ್

ಈಶ್ವರಾದೇವ ಪ್ರಾದುರ್ಭೂತಮೀಶ್ವರೇಣೈವ ಚ ರಚಿತಮಸ್ತಿ . ತೇನೇಶ್ವರೇಣೈವೇದಂ

ಜಗತ್ ವ್ಯಾಪ್ತಂ ಪೂರ್ಣಂ ಚ . ಯಥೋಪಾದಾನಕಾರಣಭೂತಯಾ ಮೃತ್ತಿಕಯಾ

ಘಟ-ಶರಾವಾದಿಕಂ ಕಾರ್ಯ ವ್ಯಾಪ್ತಮಸ್ತಿ ತಥೈವೇಶ್ವರೇಣೈವೇದಂ ಸರ್ವಂ

ಜಗತ್ ವ್ಯಾಪ್ತಂ ವರ್ತತೇ . ಅಥವಾ ಯಥಾ ನೃಪದೃಷ್ಟಿಯಾದಿದ್ವಾರಾ ನಗರಾದಿಕಂ

ವ್ಯಾಪ್ತಂ, ತಥೈವೇಶ್ವರೇಣ ಜಗದ್ವ್ಯಾಪ್ತಂ . ಅಥವಾ ಯಥಾ ಮನುಷ್ಯಶರೀರಾಣಿ

ವಸನೈರಾಚ್ಛಾದಿತಾನಿ, ತಥೈವೇಶ್ವರೇಣೇದಂ ಸರ್ವಂ ವಿಶ್ವಂ ವ್ಯಾಪ್ತಂ .

ಅಥವಾ ಯಥಾ ಸುವಾಸಿತಕುಸುಮಾನಿ ಸ್ವಸೌರಭೇಣ ಜಲಂ ಘ್ರಾಣತರ್ಪಣಂ

ಕುರ್ವಂತಿ, ತಥೈವೇಶ್ವರೇಣ ಸ್ವಸ್ತೂರ್ತ್ಯಾ ವ್ಯಾಪ್ಯೇದಂ ಜಗದ್ರಮಣೀಯತರಂ

ವಿಹಿತಂ . ಅಥವಾ ಯಥಾ ಪ್ರವೃತ್ತಿಕಾರಣಭೂತವಾಸನಾಭಿರ್ಮನುಷ್ಯಮನಾಂಸಿ

ವ್ಯಾಪ್ತಾನಿ, ತಥೈವಾಂತರ್ಯಾಮಿಸ್ವರೂಪೇಣೇಶ್ವರೇಣೈತದ್ವಿಶ್ವಂ ವ್ಯಾಪ್ತಂ

ವರ್ತತೇ . ಏಷ ಈಶ್ವರೋ ವಾಯುರೂಪೇಣ ಚಲತಿ, ಕಿಂತು ಸ್ವರೂಪೇಣ ನ

ಚಲತಿ, ಯತೋಽಯಮಕ್ರಿಯಃ . ಅಯಮೀಶ್ವರೋಽವಿದುಷಾಂ ದೂರತಮಃ,

ಯದಯಮನಂತಕೋಟಿಹಾಯನೈರಪಿ ತೈಃ ಪ್ರಾಪ್ತುಮಶಕ್ಯಃ . ಕಿಂತು

ವಿದುಷಾಮತಿನಿಕಟತ್ತರಃ, ಯದಯಂ ಸರ್ವೇಷಾಂ ಭೂತಾನಾಂ ಪ್ರತ್ಯಗಾತ್ಮಭೂತಃ

(ಸರ್ವಾಂತರ್ಯಾಮೀ) . ಅಯಮೀಶ್ವರೋಽಸ್ಮಿಂಚರಾಚರಾತ್ಮಕದೃಶ್ಯವಿಶ್ವಮಧ್ಯೇ

ವರ್ತತೇ, ತದ್ವಹಿಶ್ಚ . ಯೋ ಜ್ಞಾನೀ ಸರ್ವಭೂತೇಷ್ಟಿಮಮೀಶ್ವರಂ, ಈಶ್ವರೇ ಚ

ಸರ್ವಭೂತಾನಿ ಪಶ್ಯತಿ, ಸ ಅಭೇದದರ್ಶೀ ಪುರುಷೋ ನ ಕಮಪಿ ನಿಂದತಿ ನ

ಚಾಪಿ ಸ್ತೌತಿ . ಸ ನ ಕೀದೃಶಮಪಿ ಶೋಕಂ, ನ ಮೋಹಂಚಾಧಿಗಚ್ಛತಿ . ಯೇ

ಪರಮೇಶ್ವರಂ ನ ಜಾನಂತಿ ತೇ ಮರಣಾನಂತರಮಂಧಕಾರಮಯತಮೋರೂಪಲೋಕಂ

(ನರಕಂ) ಪ್ರಾಪ್ನುವಂತಿ . ಅಯಮಾತ್ಮಾ

ಸರ್ವಗತ-ಶುದ್ಧ-ಶರೀರರಹಿತ-ಕ್ಷತ-ರಹಿತ-ಸ್ನಾಯುರಹಿತ-ನಿರ್ಮಲ-
ನಿಷ್ಪಾಪ-ಸರ್ವದ್ರಷ್ಟ್ಯ-ಸರ್ವಜ್ಞ-ಸರ್ವೋತ್ಕೃಷ್ಟ-ಸ್ವಯಂಭೂಸ್ವರೂಪೋ
ವರ್ತತೇ .

2. ಕೇನೋಪನಿಷತ್ತಾರಃ .

ಈಶ್ವರಃ ಶ್ರೋತ್ರಸ್ಯಾಪಿ ಶ್ರೋತ್ರಂ . ಅರ್ಥಾದೀಶ್ವರಸಾಮರ್ಥ್ಯಾದೇವ
ಶ್ರೋತ್ರೇಂದ್ರಿಯಂ ಸ್ವವಿಷಯಂ ಶಬ್ದಂ ಗ್ರಹೀತುಂ ಸಮರ್ಥಂ ಭವತಿ .
ಏಷ ಸರ್ವೇಶ್ವರೋ ಮನಸೋಽಪಿ ಮನಃ . ಅರ್ಥಾದೇತನ್ಮನಃ
ಸರ್ವವಿಷಯೋಪಲಭ್ಯಃ ಸಾಧಾರಣಕಾರಣಭೂತಮಸ್ತಿ ತನ್ಮನ
ಈಶ್ವರಸ್ಯ ಶಕ್ತ್ಯೈವ ಸ್ವವಿಷಯಮುಪಲಬ್ಧಂ ಶಕ್ತಿಮಧ್ಭವತಿ .
ಅಯಮೀಶ್ವರೋ ವಾಚೋಽಪಿ ವಾಕ್ . ಅರ್ಥಾತ್ ವಾಗಿಂದ್ರಿಯಮೀಶ್ವರಾನುಗ್ರಹೇಣೈವ
ಶಬ್ದೋಚ್ಚಾರಣರೂಪವ್ಯಾಪಾರಂ ಕರೋತಿ . ಏಷ ಈಶ್ವರಶ್ಚಕ್ಷುಷಶ್ಚಕ್ಷುಃ .
ಅರ್ಥಾದೇತನ್ನೇತ್ರೇಂದ್ರಿಯಮೀಶ್ವರಸಾಹಾಯ್ಯೇನೈವ ಸ್ವವಿಷಯಂ ರೂಪಂ
ಗೃಹ್ಣಾತಿ .
ಅಸ್ಯಾಯಂ ಭಾವಃ ಶ್ರೋತ್ರಾದೀನಾಂ ಸರ್ವೇಂದ್ರಿಯಾಣಾಂ ಪ್ರವೃತ್ತಿಃ ಸ್ವಸ್ವವಿಷಯೇಷು
ಭವತಿ, ತತ್ರವೃತ್ತೇಃ ಕಾರಣಭೂತ ಈಶ್ವರಸ್ತದ್ವಿಲಕ್ಷಣ-ಚೇತನಸ್ವರೂಪಃ .
ಯಥಾ ಗೃಹನಿರ್ಮಾಣಕರ್ತಾ ಶಿಲ್ಪೀ ಗೃಹಾದ್ಭಿನ್ನ ಏವ . ಧೀರಪುರುಷೋ
ದೇಹಶ್ರೋತ್ರಾದೀಂದ್ರಿಯೇಷ್ವಾತ್ಮವುದ್ಧಿಂ ಪರಿತ್ಯಜ್ಯ ತಸ್ಯೇಶ್ವರಸ್ಯಾತ್ಮರೂಪೇಣ
ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕೃತ್ಯಾಮೃತತ್ವಮೇತಿ, ಜನ್ಮಮೃತ್ಯು ರಹಿತೋ ಭವತಿ .
ಇಂದ್ರಾಗ್ನಿವಾಯ್ವಾದಯಃ ಸಮರ್ಥದೇವಾ ಅಪ್ಯಸ್ಯ ಸರ್ವಸಮರ್ಥದೇವೇಶ್ವರಸ್ಯಾಧೀನಾಃ
ತನ್ನಾಹಾಯ್ಯಮಂತರೇಣ ನ ಕಶ್ಚಿತ್ ಕಿಂಚಿದಪಿ ಕರ್ತುಂ ಸಮರ್ಥೋ ಭವತಿ .

3. ಕರೋಪನಿಷತ್ತಾರಃ .

ಓಮಿತ್ಯೇತ್ವದಂ ಬ್ರಹ್ಮ . ಓಮಿತೀಶ್ವರನಾಮ ಶ್ರೇಷ್ಠಮಾಲಂಬನಂ, ಪರಮಾಲಂಬನಂ
ಏತದಾಲಂಬನಂ ಜ್ಞಾತ್ವಾ ಪುರುಷೋ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕೇ ಮಹತ್ವಮಾಪದ್ಯತೇ . ಅಯಂ
ನಿತ್ಯಶ್ಚೇತನರೂಪಾತ್ಮಾ ನ ಜಾಯತೇ, ನ ಮ್ರಿಯತೇ, ನ ಕದಾಪಿ ಪೂರ್ವಂ
ಜಾತಃ . ಅಯಮಜೋ ನಿತ್ಯಃ ಶಾಶ್ವತಃ ಪುರಾಣಃ ಶರೀರಾವಸಾನೇ ನ ಮ್ರಿಯತೇ .
ಯಃ ಕಶ್ಚಿದೇನಂ ಹಂತಾರಮರ್ಥಾತ್ ಹನನಕ್ರಿಯಾಕರ್ತಾರಂ ಮನ್ಯತೇ,
ಯಶ್ಚೈನಂ ಹತಮರ್ಥಾತ್ ಹನನಕ್ರಿಯಾಯಾಃ ಕರ್ಮ ಮನ್ಯತೇ, ತಾವುಭಾವೇನಂ

ನ ಜಾನೀತಃ . ಆತ್ಮಾ ನ ಕದಾಚಿದಪಿ ಮ್ರಿಯತೇ, ನ ಚಾಪಿ ಮಾರಯತಿ, ನ ಚ ಹನ್ಯತೇ . ಅಯಮಾತ್ಮರೂಪೇಶ್ವರಃ ಪರಮಾಣ್ವಾದಿಸೂಕ್ಷ್ಮವಸ್ತುಭ್ಯೋಽಪಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮತಮಃ . ಅಯಮಾತ್ಮಾಕಾಶಾದಿಮಹದ್ವಸ್ತುಭ್ಯೋಽಪ್ಯತ್ಯಂತಮಹತ್ತಮಃ . ಅಯಂ ಸಮಸ್ತಪ್ರಾಣಿನಾಂ ಬುದ್ಧಿರೂಪಗುಹಾಯಾಮಂತರವಸ್ಥಿತಃ . ಅರ್ಥಾದಯಂ ಬುದ್ಧಿದ್ವಾರಾ ಜ್ಞಾಯತೇ . ಅಸ್ಯಾತ್ಮನೋ ಮಹಿಮಾನಂ ನಿಷ್ಕಾಮಪುರುಷೋ ನಿರ್ಮಲಾಂತಃಕರಣಪ್ರಸಾದಾದೇವ ಪಶ್ಯತಿ, ತಂ ದ್ವಷ್ಟ್ವಾ ಚ ಶೋಕರಹಿತೋ ಭವತಿ . ಶೋಕಲಕ್ಷಿತಜನ್ಮಮರಣಾದಿರಹಿತೋ ಭವತೀತ್ಯರ್ಥಃ . ಅಯಮಾತ್ಮಾ ಜಾಗ್ರತ್ಸ್ವಪ್ನಾವಸ್ಥಾಷ್ಟವಸ್ಥಿತೋಽಪಿ ದೂರಂ ಗಚ್ಛತಿ . ಸಾಕ್ಷಿರೂಪೇಣ ಸ್ಥಿತೋ ಭವತಿ ! ಸುಷುಪ್ತಿದಶಾಯಾಂ ಸುಪ್ತೋಽಪಿ ಸರ್ವತ್ರ ಯಾತಿ .

ವಿಶೇಷಜ್ಞಾನಾಭಾವೇನ ಸಾಮಾನ್ಯಜ್ಞಾನರೂಪೇಣ ಸರ್ವತ್ರ ಗಚ್ಛನ್ನಿವ ಕಥ್ಯತೇ . ಅಯಮಾತ್ಮಾ ಅನಿತ್ಯಶರೀರೇಷ್ಟಶರೀರರೂಪೇಣ ತಿಷ್ಠತಿ . ಧೀರ ಏನಂ ಮಹಾಂತಂ ವಿಭುಮಾತ್ಮಾನಮೀಶ್ವರಂ ಜ್ಞಾತ್ವಾ ಕರ್ತೃತ್ವಾದಿಬಂಧನರಹಿತೋ ಭವತಿ . ಅತಃ ಶೋಕಕಾರಣಭೂತಾಽಜ್ಞಾನನಿವೃತ್ತ್ಯಾ ಶೋಕರಹಿತೋ ಭವತಿ .

4. ಪ್ರಶೋಪನಿಷತ್ತಾರಃ .

ಯಥಾ ಪಕ್ಷೀ ವೃಕ್ಷನೀಡೇ ಸಂಪ್ರತಿಷ್ಠಿತೋ ಭವತಿ
 ಸಮ್ಯಕ್ ನಿವಸತಿ, ತಥೈವಾಸ್ಮಿನ್ ಸ್ವಯಂಪ್ರಕಾಶೇಶ್ವರೇ
 ಸ್ಥೂಲ-ಸೂಕ್ಷ್ಮ-ಪೃಥಿವೀ-ಜಲ-ತೇಜೋ-ವಾಯುವಿಯದಾದಯಃ
 ಸಂಪ್ರತಿಷ್ಠಿತಾಃ ಸಂತಿ . ಪೃಥಿವೀ ಪೃಥಿವೀಮಾತ್ರಾ ಗಂಧಃ,
 ಜಲಂ ತನ್ಮಾತ್ರಾ ರಸಃ, ತೇಜಸ್ತನ್ಮಾತ್ರಾ ರೂಪಂ, ವಾಯುಸ್ತನ್ಮಾತ್ರಾ ಸ್ಪರ್ಶಃ,
 ಆಕಾಶಸ್ತನ್ಮಾತ್ರಾ ಶಬ್ದಃ, ಚಕ್ಷುರ್ದೃಷ್ಟವ್ಯಂ, ಶ್ರೋತ್ರಂ ಶ್ರೋತವ್ಯಂ, ಘ್ರಾಣಂ
 ಘ್ರಾತವ್ಯಂ, ರಸಃ ರಸಯಿತವ್ಯಂ, ತ್ವಕ್ ಸ್ಪರ್ಶಯಿತವ್ಯಂ, ವಾಕ್ ವಕ್ತವ್ಯಂ,
 ಹಸ್ತಾವಾದಾತವ್ಯಂ, ಉಪಸ್ಥಮಾನಂದಯಿತವ್ಯಂ, ಪಾಯುವಿಸರ್ಜಯಿತವ್ಯಂ,
 ಪಾದೌ
 ಗಂತವ್ಯಂ, ಮನೋ ಮಂತವ್ಯಂ, ಬುದ್ಧಿಬೋಧವ್ಯಂ, ಅಹಂಕಾರೋಽಹಂಕರ್ತವ್ಯಂ,
 ಚಿತ್ತಂ ಚೇತಯಿತವ್ಯಂ, ತೇಜೋ ವಿದ್ಯೋತಯಿತವ್ಯಂ, ಪ್ರಾಣೋ ವಿಧಾರಯಿತವ್ಯಂ,
 ತತ್ಸವ ಸ್ವಯಂಪ್ರಕಾಶೇ ಆನಂದಸ್ವರೂಪೇ ಪರಮೇಶ್ವರೇ ಸಂಪ್ರತಿಷ್ಠಿತಂ .
 ನ ಕೇವಲಂ ಪೃಥಿವ್ಯಾದಿಜಡಪ್ರಪಂಚಃ . ಕಿಂತು ದ್ರಷ್ಟಾ, ಸೃಷ್ಟಾ,
 ಶ್ರೋತಾ, ಘಾತಾ, ರಸಯಿತಾ, ಮಂತಾ, ಬೋಧಾ, ಕರ್ತಾ, ವಿಜ್ಞಾನಾತ್ಮಾ ಪುರುಷಃ,
 ಏತೇ ಸರ್ವೇಽಸ್ಮಿನ್ನೇವ ಪರಮಾತ್ಮನಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತಾಃ . ಯ ಇಮಂ ಛಾಯಾರಹಿತಂ,

ಶರೀರರಹಿತಂ, ವರ್ಣರಹಿತಂ, ಶುಭ್ರಂ, ಶುದ್ಧಮಕ್ಷರಮಾತ್ಮಾನಂ
ವಿಜಾನಾತಿ, ಸ ತಮೇವ ಪರಮಾಕ್ಷರರೂಪಂ ಪರಮಾತ್ಮಾನಂ ಪ್ರಾಪ್ನೋತಿ ಸ್ವಯಂ
ಸರ್ವಃ
ಸರ್ವಜ್ಞಶ್ಚ ಭವತಿ .

5. ಮುಂಢಕೋಪನಿಷತ್ತಾರಃ .

ಅಯಂ ಪರಮಾತ್ಮಾ ದಿವ್ಯೋಽಮೂರ್ತಃ ಪುರುಷೋ ಬಹಿರಂತರೋಽಜೋಽಪ್ರಾಣೋ
ಽಮನಸ್ಯಃ
ಶುಭ್ರೋಽಕ್ಷರಾತ್ಪರಃ . ಸ್ವಕಾರ್ಯಾತ್ಪರೋಽವ್ಯಾಕೃತಸ್ತಸ್ಮಾದಪಿ ಪರಃ .
ಅಸ್ಮಾತ್ಪರಮಾತ್ಮನಃ ಪ್ರಾಣೋ ಮನಃ ಸರ್ವೇಂದ್ರಿಯಾಣಿ ಖಂ ವಾಯುಜ್ಯೋತಿರ್ಜಲಂ
ಪೃಥಿವೀ
ಜಾಯಂತೇ . ಯಾ ಪೃಥಿವೀ ಸರ್ವಾಧಾರಭೂತಾ . ಅಯಂ ಸರ್ವಭೂತಾನಾಮಂತರಾತ್ಮಾ

ಅಗ್ನಿರಸ್ಯ ಶೀರ್ಷಸ್ಥಾನೀಯಃ, ಚಂದ್ರಸೂರ್ಯೌ ನೇತ್ರರೂಪೇ, ದಿಶಾ ಶ್ಲೋತ್ರಂ,
ವೇದೋಽಸ್ಯ ವಾಕ್, ವಾಯುರಸ್ಯ ಪ್ರಾಣಃ, ವಿಶ್ವಂ ಚ ಹೃದಯಂ, ಪೃಥಿವೀ
ಪಾದರೂಪಾ . ಅಸ್ಮಾದ್ ದ್ಯುಲೋಕರೂಪೋಽಗ್ನಿರ್ಜಾಯತೇ . ಯಸ್ಯಾಗ್ನೀಃ
ಸಮಿಧಃ

ಸೂರ್ಯ-ಚಂದ್ರ-ಪರ್ಜನ್ಯಾಷಠಯಃ ಪೃಥಿವೀ . ಸ್ವರ್ಗಲೋಕಂ ಗತೋ ಜೀವಃ
ಸೋಮಾತ್ಪರ್ಜನ್ಯಂ ಗಚ್ಛತಿ, ಪರ್ಜನ್ಯಾದ್ ವೃಷ್ಟಿದ್ವಾರಾ ಪೃಥಿವ್ಯಾಮಾಗಚ್ಛತಿ,
ಪೃಥಿವ್ಯಾ ಓಷಧಿರೂಪೇಣಾನ್ನೇ ಸಂಪ್ರಜಾಯತೇ, ಅನ್ನಂ ಪುರುಷೋ ಭಕ್ಷಯತಿ,
ಅನ್ನಸಂಭೂತಂ ವೀರ್ಯಂ ಪುರುಷೋ ಯೋಷಿತಿ ಸಿಂಚತಿ, ತೇನ ಬ್ರಹ್ಮಯಃ
ಪ್ರಜಾಃ ಪ್ರಜಾಯಂತೇ . ಅಸ್ಮಾತ್ಪರಮಾತ್ಮನ ಏವ ಋಗ್ವೇದಾದಯಶ್ಚತ್ವಾರೋ
ವೇದಾಃ

ದೀಕ್ಷಾ-ಯಜ್ಞ-ಕೃತು-ದಕ್ಷಿಣಾ-ಸಂವತ್ಸರ-ಯಜಮಾನ-ನಾನಾಲೋಕಾ
ಜಾಯಂತೇ, ಯೇಷು ಲೋಕೇಷು ಚಂದ್ರಮಾ ಪವಿತ್ರ ಯತಿ
ಸೂರ್ಯಶ್ಚ ತಪತಿ . ಏತಾನಿ ಸರ್ವಾಣ್ಯಕ್ಷರರೂಪಪರಮಾತ್ಮನಃ ಸಂಭೂಯಂತೇ .
ದೇವತಾಸಾಧ್ಯ-ಮನುಷ್ಯ-ಪಶು-ಪಕ್ಷಿ-ಪ್ರಾಣಾಪಾನ-ವ್ರೀಹಿ-ಯವ-ತಪಃ-
ಶ್ರದ್ಧಾ-ಸತ್ಯ-ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯ-ವಿಧಿ-ಸಮುದ್ರ-ಪರ್ವತ-
ನದ್ಯಾದಯಃಸರ್ವಾಣಿ ಪರಮಾತ್ಮನ ಸಂಪ್ರಜಾಯಂತೇ .

6. ಮಾಂಡೂಕ್ಯೋಪನಿಷತ್ತಾರಃ

“ಓಂ”-ಇತ್ಯಕ್ಷರಮಿದಂ ಸರ್ವಂ . ಭೂತಂ ಭವತ್ ಭವಿಷ್ಯದಿತಿ
 ಸರ್ವಮೋಂಕಾರ ಏವ . ಅನ್ಯತ್ತಿಕಾಲಾತೀತಂ ತತ್ಸರ್ವಮೋಂಕಾರ ಏವ .
 ಅಯಮಾತ್ಮಾ ಬ್ರಹ್ಮ . ಇದಂ ಸರ್ವಂ ಬ್ರಹ್ಮ . ಅಯಮಾತ್ಮಾ ಓಂಕಾರಃ ಅ, ಉ, ಮ್,
 ನಾದರೂಪೇಣ ಚತುಷ್ಪಾತ್ . ತತ್ರಾಕಾರಃ ಪ್ರಥಮಪಾದೋ ಜಾಗ್ರತ್ಸ್ಥಾನಃ .
 ಅತ್ರಾಯಂ
 ಬಹಿಷ್ಪಜ್ಞ ಅರ್ಥಾದ್ವಹಿಗಂತಾ ಗಮನಶೀಲೋ ವಾ ಭವತಿ . ಅಸ್ಯ ಸಪ್ತಾಂಗಾನಿ,
 ಏಕೋನವಿಂಶತಿರ್ಮುಖಾನಿ, ಅಯಂ ಸ್ಥೂಲಸ್ಯ ಭೋಕ್ತಾ, ಅಸ್ಯ ನಾಮ ವೈಶ್ವಾನರಃ
 .
 ದ್ಯು-ಸೂರ್ಯ-ವಾಯು-ಆಕಾಶ-ಜಲ-ಪೃಥಿವೀ-ಆಹವನೀಯಾಗ್ನಿರಿತಿ ಸಪ್ತ
 ಅಂಗಾನಿ . ತೇಷಾಂ ಕ್ರಮಶೋ ಮಸ್ತಕ-ಚಕ್ಷುಃ-ಪ್ರಾಣ-ಮಧ್ಯಸ್ಥಾನ
 (ಉದರಂ)-ಬಸ್ತಿ (ಮೂತ್ರಸ್ಥಾನಂ) ಪಾದ-ಮುಖಾನಿ ನಿವಾಸಸ್ಥಾನಾನಿ .
 ಪಂಚ ಜ್ಞಾನೇಂದ್ರಿಯಾಣಿ-ಪಂಚ ಕರ್ಮೇಂದ್ರಿ-ಯಾಣಿ-ಪಂಚ
 ಪ್ರಾಣಾಃ-ಚತ್ವಾರೋಽಂತಃಕರಣವೃತ್ತಯೋ ಮನೋಬುದ್ಧಿಶ್ಚಿತ್ತೋಽಹಂಕಾರರೂಪಾಃ
 ಏಕೋನವಿಂಶತಿಃ ಮುಖಾನಿ ಸಂತಿ . ಅಸ್ಯ ದ್ವಿತೀಯಪಾದ ಉಕಾರಃ ಸ್ವಪ್ನಸ್ಥಾನಃ .
 ಅತ್ರಾಯಮಂತಃಪ್ರಜ್ಞ ಅರ್ಥಾತ್ ಹೃದ್ದೇಶೇ ದೃಷ್ಟಾ ಭವತಿ . ಜಾಗ್ರದ್ವದಸ್ಯಾಪಿ
 ಸಪ್ತಾಂಗಾನಿ, ಏಕೋನವಿಂಶತಿಃ ಮುಖಾನಿ . ಅತ್ರಾಯಂ ವಾಸನಾಮಯಭೋಗಾನ್
 ಭುನಕ್ತಿ .
 ಅಸ್ಯ ತೈಜಸ ಇತಿ ನಾಮ . ಅಸ್ಯ ತೃತೀಯಪಾದೋ ಮಕಾರಃ ಸುಷುಪ್ತಿಸ್ಥಾನೋ
 ಯತ್ರಾಯಂ ಸುಪ್ತೋ ನ ಕಾಮಪಿ ಕಾಮನಾಮಿಚ್ಛತಿ, ನ ಚಾಪಿ ಸ್ವಪ್ನಂ ಪಶ್ಯತಿ .
 ಸುಷುಪ್ತಿಸ್ಥಾನೇಽಯಮೇಕೀಭೂತಃ ಪ್ರಜ್ಞಾನಘನ ಆನಂದಮಯೋ ವರ್ತತೇ .
 ಕೇವಲಮಾನಂದಮೇವ ಭುನಕ್ತಿ . ಅತ್ರಾಯಂ ಚೇತೋಮುಖಃ . ಪ್ರಾಜ್ಞೋಽಸ್ಯ
 ನಾಮಧೇಯಂ .
 ಅಯಂ ಸರ್ವೇಶ್ವರಃ, ಏಷ ಸರ್ವಜ್ಞಃ, ಏಷೋಽಂತರ್ಯಾಮೀ, ಏಷ ಕಾರಣರೂಪಃ,
 ಅಸ್ಮಾದೇವ ಸರ್ವೇಷಾಂ ಭೂತಾನಾಮುತ್ತತ್ತಿಪ್ರಲಯೌ ಸ್ತಃ . ಚತುರ್ಥಪಾದೋ
 ನಾದರೂಪೋ ನ
 ಅಂತಃಪ್ರಜ್ಞೋ, ನ ಬಹಿಷ್ಪಜ್ಞ, ನ ಉಭಯತಃ ಪ್ರಜ್ಞಃ, ನ ಪ್ರಜ್ಞಾನಘನಃ,
 ನ ಪ್ರಜ್ಞಃ, ನಾಪ್ರಜ್ಞಃ, ನಾದೃಷ್ಟಃ, ನಾವ್ಯವಹಾರ್ಯಃ, ಅಗ್ರಾಹ್ಯಃ, ಅಲಕ್ಷಣಃ,
 ಅಚಿಂತ್ಯಃ, ಅವ್ಯಪದೇಶ್ಯಃ (ಶಬ್ದಶಕ್ತೇರವಿಷಯಃ), ಏಕ ಆತ್ಮಾ, ಏತದಾಕಾರಸ್ಯ
 ಪ್ರತ್ಯಯೋಽರ್ಥಾದವ್ಯಭಿಚಾರೀಜ್ಞಾನಮೇವಾಸ್ಮಿನ್ ಸಾರಃ-ಪ್ರಮಾಣರೂಪಃ .
 ಅಯಂ

ಪ್ರಪಂಚರಹಿತಃ ಶಾಂತೋಽದ್ವೈತಶ್ಚ . ಅಯಂ ಚತುರ್ಥಃ ಪಾದೋ ಮನ್ಯತೇ .
ಸ ಆತ್ಮಾ ಸ ವಿಜ್ಞೇಯಃ (ಜ್ಞಾತುಂ ಯೋಗ್ಯಃ) . ಯ ಏನಂ ಜಾನಾತಿ ಸ ಆತ್ಮದ್ವಾರಾ
ಆತ್ಮಾನಮಾಪ್ನೋತಿ .

7. ತ್ರೈತ್ತಿರಿಯೋಪನಿಷತ್ತಾರಃ ..

ಓಮಿತಿ ಬ್ರಹ್ಮ . ಓಮಿತಿ ಇದಂ ಸರ್ವಂ . ಬ್ರಹ್ಮವಿತ್ ಪರಮಾತ್ಮಾನಮಾಪ್ನೋತಿ .
ಸತ್ಯಂ ಜ್ಞಾನಮನಂತಂ ಬ್ರಹ್ಮ . ಯತಃ ಪರಮಾತ್ಮನೋ ವಾಚೋ ಮನಸಾ ಸಹ
ಗತ್ವಾ ತಮಪ್ರಾಪ್ಯ ನಿರ್ವತಂತೇ . ತಮಾನಂದರೂಪಂ ಬ್ರಹ್ಮ ಜ್ಞಾತ್ವಾ ಪುರುಷಃ
ಕುತಶ್ಚನ ನ ವಿಭೇತಿ . ಆನಂದ ಇತಿ ಪರಂ ಬ್ರಹ್ಮ . ಇದಮೇವ ಜ್ಞೇಯಂ .
ಅಗ್ರೇ ಇದಂ ಜಗತ್ ಅಸತ್ (ಅವ್ಯಾಕೃತ-ಬ್ರಹ್ಮರೂಪಂ) ಏವಾಸೀತ್ .
ತನ್ನಾದಸತೋ
ಬ್ರಹ್ಮಣಃ ಸತ್ (ನಾಮರೂಪಾತ್ಮಕವ್ಯತ್ನರೂಪಂ ಜಗತ್) ಅಜಾಯತ . ತದಸಹ್ಯಹ್ಮ
ಏವ ಸ್ವಯಮಾತ್ಮಾನಂ ನಾಮರೂಪಾತ್ಮಕಜಗದ್ರೂಪೇಣಾರಚಯತ್ . ಅತ ಏವ
ತತ್ಸುಕೃತ
(ಸ್ವಯಂಕೃತ) ಇತ್ಯುಚ್ಯತೇ . ತತ್ಸುಕೃತಮೇವ ರಸರೂಪಃ . ರಸೋ ವೈ ಸಃ .
ರಸ ಆನಂದರೂಪಃ . ಯತ ಇಮಾನಿ ಭೂತಾನಿ ಜಾಯಂತೇ, ಯೇನ ಜಾತಾನಿ
ಜೀವಂತಿ,
ಯಾಸ್ಮಿಂಶ್ಚ ಪ್ರಲಯಕಾಲೇ ಪುನರಾವಿಶಂತಿ . ತದ್ ಬ್ರಹ್ಮ . ಅನ್ನಂ, ಪ್ರಾಣೋ,
ಮನೋ, ವಿಜ್ಞಾನಂ, ಆನಂದ ಏತಾನಿ ಸರ್ವಾಣಿ ಬ್ರಹ್ಮರೂಪಾಣಿ . ಆನಂದ ಏವ
ಬ್ರಹ್ಮ .
ಏಷಾ ಭಾರ್ಗವೀ ವಾರೂಣೀವಿದ್ಯಾ ಪರಮಾಕಾಶೇ ಹೃದಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತಾ . ಏಷಾ ವಿದ್ಯಾ
ಹೃದಯಾಕಾಶರೂಪಗುಹಾಯಾಂ ಪರಮಾನಂದಾದ್ವೈತಸ್ವರೂಪೇ ಬ್ರಹ್ಮಣಿ
ಸಮಾಪ್ಯತೇ .
ಯೋ ವಿದ್ವಾನೇತಾಂ ಜಾನಾತಿ ಸ ಬ್ರಹ್ಮಣಿ ಸ್ಥಿತೋ ಭವತಿ . ಸ ಬ್ರಹ್ಮೈವ ಭವತಿ .

8. ಐತರೇಯೋಪನಿಷತ್ತಾರಃ .

ಆತ್ಮಾ ದ್ವಿವಿಧಃ . ಜೀವಾತ್ಮಾ ಪರಮಾತ್ಮಾ ಚೇತಿ . ತಯೋರ್ಜೀವಾತ್ಮಾ ತೂಪಾಸಕಃ,
ಪರಮಾತ್ಮಾ ಚೋಪಾಸ್ಯಃ . ಅಯಂ ಜೀವಾತ್ಮಾ ಯೇನ ಪ್ರೇರಿತೋ ರೂಪಂ ಪಶ್ಯತಿ,
ಶಬ್ದಂ ಶೃಣೋತಿ, ಗಂಧಂ ಜಿಘೃತಿ, ವಾಚಂ ವತ್ತಿ, ರಸಂ ಜಾನಾತಿ,
ಮನಸಾ ಸಂಕಲ್ಪಯತಿ, ಬುದ್ಧಯಾ ನಿಶ್ಚಿನೋತಿ, ಚಿತ್ತೇನ ಧ್ಯಾಯತಿ
ಸುಖದುಃಖಾನ್ಯನುಭವತಿ ಚ, ಅಹಂಕಾರೇಣಾಹಂಭಾವಂ ಕರೋತಿ, ತದೇವ

ವಿಜ್ಞಾನರೂಪಂ ಬ್ರಹ್ಮ . ಪ್ರಜ್ಞಾನಂ ಸರ್ವರೂಪೇಣ ಸರ್ವತ್ರ ವರ್ತತೇ . ಏಷ ಪ್ರಜ್ಞಾನರೂಪಾತ್ಮಾ ಏವ ಬ್ರಹ್ಮ . ಏಷ ಇಂದ್ರಃ, ಏಷ ಪ್ರಜಾಪತಿಃ, ಏತೇ ಸರ್ವೇ ದೇವಾಃ, ಇಮಾನಿ ಪಂಚಮಹಾಭೂತಾನಿ ಪೃಥಿವೀ ವಾಯುರಾಕಾಶ ಆಪೋ ಜ್ಯೋತೀಂಪಿ ಸರ್ವಾಣಿ

ಪ್ರಜ್ಞಾನೇ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತಾನಿ . ಜರಾಯುಜಾ-ಽಣ್ಣಜ-ಸ್ವೇದಜೋ-ದ್ವಿಜ್ಜರೂಪೇಣ ಚತುಷ್ಟಕಾರಕಸ್ಥಾವರಜಂಗಮಾತ್ಮಕಪ್ರಾಣಿಸಮೂಹೋ ಬೀಜಾನಿ ಪಶವಃ ಪಕ್ಷಿಣಶ್ಚ ಸರ್ವೇ ಪ್ರಜ್ಞಾನೇ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತಾಃ . ಪ್ರಜ್ಞಾನಂ ಬ್ರಹ್ಮ .

ಪ್ರಜ್ಞಾನಮಿತಿ ಚೈತನ್ಯಾತ್ಮಾ ಪರಮಾತ್ಮಾ . ಯ ಇದಂ ಪ್ರಜ್ಞಾನರೂಪಂ ಬ್ರಹ್ಮ ಜಾನಾತಿ, ಸ ಅಸ್ಮಾಲ್ಲೋಕಾದುತ್ತಮ್ಯ ಸ್ವರ್ಗಲೋಕೇ ಸ್ವಯಂಪ್ರಕಾಶಾತ್ಮಕಬ್ರಹ್ಮಣಿ ಸರ್ವಕಾಮನಾಂ ಪ್ರಾಪ್ಯಾವೃತೋ ಭವತಿ .

9. ಛಾಂದೋಗ್ಯೋಪನಿಷತ್ತಾರೆ:

ಇದಮಗ್ರೇ ಸೃಷ್ಟಿರಚನಾಪೂರ್ವಸಮಯೇನದೇವ ಆಸೀತ್ . ತತ್ಸದಾಸೀತ್ .

ತದದ್ವಿತೀಯಮಾಸೀತ್ . ಇದಂ ಸರ್ವಂ ಜಗದಸ್ಯೈವ ಸ್ವರೂಪಂ . ತತ್ಸತ್ಯಂ .

ಸ ಆತ್ಮಾ . ತತ್ತ್ವಮಸಿ . ತದೇಕಸ್ಯ ಜ್ಞಾನೇನ ಸರ್ವಂ ಜ್ಞಾತಂ

ಭವತಿ . ಯಥಾ ಮೃತ್ತಿಕೈವ ಸತ್ಯಂ . ಮೃತ್ತಿಕಾಕಾರ್ಯಭೂತಾನಿ

ಘಟ-ಶರಾವಾದೀನಿ ವಾಣೀಮಾತ್ರತ್ವಾತ್ಸರ್ವಾಣಿ ಮಿಥ್ಯಾರೂಪಾಣಿ . ಯಥಾ ಲೋಹಂ

ಸತ್ಯಂ . ತನ್ನಿರ್ಮಿತಖಡ್ಗಭುರಿಕಾದೀನಿ ಕಾರ್ಯರೂಪಾಣಿ ಕಥನಮಾತ್ರತ್ವಾತ್

ಮಿಥ್ಯಾರೂಪಾಣಿ . ಯಥಾ ಸುವರ್ಣಂ ಸತ್ಯಂ . ಹೇಮನಿರ್ಮಿತಾನಿ ಕಟಕಕುಂಡಲಾದೀನಿ

ಕಥನಮಾತ್ರತ್ವಾತ್ ಮಿಥ್ಯಾರೂಪಾಣಿ . ಏವಮೇವಾಯಂ ಸದ್ರೂಪ ಆತ್ಮಾ (ಬ್ರಹ್ಮ)

ಸತ್ಯಂ .

ಅಸ್ಯ ಕಾರ್ಯಭೂತಸಮಸ್ತನಾಮರೂಪಾತ್ಮಕಂ ಜಗತ್ ಕಥನಮಾತ್ರತ್ವಾನಿರ್ಮಿತ್ಯಾ .

ಸರ್ವೇ ಪ್ರಾಣಿನಃ ಸುಖಮಭಿಲಷಂತಿ . ನ ಕೋಽಪಿ ದುಃಖಮಿಚ್ಛತಿ .

ವಿದ್ವಾಂಸಃ ಸುಖಪ್ರಾಪ್ತ್ಯರ್ಥಮಿಂದ್ರಿಯಸಂಯಮಾದೀನ್ಯಾಚರಂತಿ . ಸುಖಂ

ವಿಜಾನೀಯಾತ್ . ಕಿಂ ಸುಖಂ ? . ಯೋ ಭೂಮಾ (ಮಹಾನ್) ತತ್ ಸುಖಂ . ಅಲ್ಪೇ ಸುಖಂ

ನಾಸ್ತಿ . ಭೂಮಾ ಏವ ಸುಖಂ . ಭೂಮಾ ಏವ ವಿಜಿಜ್ಞಾಸಿತವ್ಯಂ . ಕೋ ಭೂಮಾ ? .

ಯತ್ರಾನ್ಯನ್ನ ಪಶ್ಯತಿ, ಅನ್ಯನ್ನ ಶೃಣೋತಿ, ಅನ್ಯನ್ನ ವಿಜಾನಾತಿ, ಸ ಭೂಮಾ .

ಯತ್ರಾನ್ಯತ್ಪಶ್ಯತಿ, ಅನ್ಯಚ್ಛೃಣೋತಿ, ಅನ್ಯದ್ವಿಜಾನಾತಿ, ತದಲ್ಪಂ . ಯೋ ಭೂಮಾ

ತದಮೃತಂ . ಯದಲ್ಪಂ ತನ್ನತರ್ಯ (ಮೃತ್ಯು-ಗ್ರಸ್ತ)ಮ್ . ಸ ಭೂಮಾ ಸ್ವಮಹಿಮ್ನಿ

ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತೋ ನ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತಶ್ಚ . ಯೋ ಭೂಮಾ ಸ ಆತ್ಮಾ ಪರಮಾತ್ಮಾ . ಯ ಆತ್ಮಾನಂ
ಜಾನಾತಿ ಸ ಸ್ವರಾಟ್ (ಸ್ವಯಂಪ್ರಕಾಶೋ) ಭವತಿ . ಸ ಕಾಮಚಾರೋ ಭವತಿ .

10. ವೃಹದಾರಣ್ಯಕೋಪನಿಷತ್ತಾರಃ .

ಅಕ್ಷರಂ ಬ್ರಹ್ಮ . ಏತಸ್ಯಾಕ್ಷರಸ್ಯಾಜ್ಞಾಯಾಂ ಸೂರ್ಯಾಚಂದ್ರಮಸೌ
ವರ್ತತೇ . ಏತಸ್ಯಾಕ್ಷರಪರಬ್ರಹ್ಮಣ ಆಜ್ಞಾಯಾಂ ಸ್ವರ್ಗಪೃಥಿವ್ಯೌ
ವರ್ತೇತೇ ವಿಧೃತೇ ಚ . ಏತಸ್ಯಾಕ್ಷರಪರಮಾತ್ಮನ ಅಜ್ಞಾಯಾಂ
ನಿರ್ಮೇಷ-ಮುಹೂರ್ತ-ದಿವಸ-ರಾತ್ರಿ-ಪಕ್ಷ-ಮಾಸ-ಖತು-ಸಂವತ್ಸರಾದೀನಿ
ಸರ್ವಾಣಿ ವಿಧೃತಾನಿ ತಿಷ್ಠಂತಿ . ಏತಸ್ಯಾಕ್ಷರಪುರುಷಸ್ಯಾಜ್ಞಾಯಾಂ
ಗಂಗಾಯಮುನಾದಿನದ್ಯೋ ಹಿಮಾಲಯಾತ್ ಸ್ಯಂದಮಾನಾ ಪೂರ್ವದಿಶಾಯಾಂ
ವಹಂತಿ .

ಏತಸ್ಯಾಕ್ಷರಸ್ಯಾಜ್ಞಯಾ ಮನುಷ್ಯಾ ದಾತಾರಂ ಪ್ರಶಂಸಂತಿ . ಯದ್ಯಪಿ ದೇವಾ
ಅನ್ಯಪ್ರಕಾರೇಣ ಜೀವಿತುಂ ಸಮರ್ಥಾಸ್ತಥಾಪಿ ತೇ ಯಜಮಾನದತ್ತಪುರೋಡಾಶಾದಿಕಂ
ಪ್ರಸನ್ನತಯಾ ಸ್ವೀಕುರ್ವಂತಿ . ಅರ್ಯಮಾದಯಃ ಪಿತರಶ್ಚ ಶ್ರಾದ್ಧದತ್ತಪದಾರ್ಥಂ
ಗೃಹ್ಣಂತಿ . ಯಃ ಪುರುಷ ಏತದಕ್ಷರಂ ಬ್ರಹ್ಮ ಜ್ಞಾತ್ವಾ ಜುಹೋತಿ, ಯಜತೇ,
ತಪಸ್ತಪ್ಯತೇ, ಸ ಅನಂತಫಲಭಾಗ್ಭವತಿ . ಯ ಏತದಕ್ಷರಬ್ರಹ್ಮ ಅಜ್ಞಾತ್ವಾ
ಅಸ್ಮಾಲ್ಲೋಕಾನ್ಮತ್ಯುಂ ಪ್ರಾಪ್ಯ ಗಚ್ಛತಿ ಸ ಕೃಪಣಃ . ಯಶ್ಚೈತದಕ್ಷರಂ
ಜ್ಞಾತ್ವಾ ಅಸ್ಮಾಲ್ಲೋಕಾತ್ಪರಲೋಕಂ ಗಚ್ಛತಿ ಸ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಃ (ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನೀ) .
ಏತದಕ್ಷರಮದೃಷ್ಟಮಪಿ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಅಶ್ರುತಮಪಿ ಶ್ರೋತೃ ಅಮತಮಪಿ
ಮಂತ್ರ ಅವಿಜ್ಞಾತಮಪಿ ವಿಜ್ಞಾತ್ . ಅತೋಽನ್ಯನ್ನ ಕಿಮಪಿ ದೃಷ್ಟ್ವಾ
ಶ್ರೋತೃ ಮಂತ್ರ ವಿಜ್ಞಾತೃ . ಅಸ್ಮಿನ್ನಕ್ಷರೇ ಸರ್ವಮೋತಪ್ರೋತಂ .
ಅಸ್ಮಿನ್ ಸಮಸ್ತಂ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡಮೋತಪ್ರೋತಂ . ರಜ್ಜೌ ಭುಜಂಗವದಾರೋಪಿತಂ .
ಅಯಂ ಸಚ್ಚಿದಾನಂದಸ್ವರೂಪಃ ಪರಮಾತ್ಮಾ ವಿಜ್ಞಾತವ್ಯೋ ದೃಷ್ಟವ್ಯಶ್ಚ .
ಶ್ರವಣ-ಮನನ-ನಿದಿಧ್ಯಾಸನರೂಪಾರಾಧನಯಾ ಪರಮಾತ್ಮಾ ಜ್ಞಾಯತೇ ದೃಶ್ಯತೇ
ಚ . ಓಂ ಶಂ .

ಗೋವಿಂದ-ಭವನ,
ಜೋಧಪುರ

ತಾ0 22-31-38

ನಾರಾಯಣೋತ್ತರಪದ-ಗೋವಿಂದೇನ ಸುಧೀಮತಾ .
ದಶೋಪನಿಷದಾಂ ಸಾರೋ ರಚಿತಃ ಸ್ಯಾತ್ಸತಾಂ ಮುದೇ .. 1..
ಶರಾಂಕನಿಧಿಭೂವರ್ಷೇ (1995) ಮಾರ್ಗಮಾಸೇ ಮಿತೇ ದಲೇ .

ಯೋಧಪೂರ್ಯಾಂ ಪ್ರತಿಪದಿ ಸಮಾಪ್ತೌ ಭೌಮವಾಸರೇ .. 2..

ದಶೋಪನಿಷತ್ಸಾರಃ ಸಾನುವಾದಃ

. ಭಾಷಾನುವಾದ .

ಯಸ್ಮಾದುತ್ತದ್ಯತೇ ವಿಶ್ವಂ ಯಸ್ಮಿನ್ನೇವ ಚ ಲೀಯತೇ .
ಪುನಶ್ಚ ಧಾರ್ಯತೇ ಯೇನ ತಂ ನಮಾಮಿ ಸದಾತ್ಮಕಂ .. 1..
ಯೋ ಹಿ ಚೇತಯತೇ ವಿಶ್ವಂ ವಿಶ್ವೇನ ಚೇತ್ಯತೇ ನ ಯಃ .
ಸರ್ವಚೇತನರೂಪಶ್ಚ ತಂ ನಮಾಮಿ ಚಿದಾತ್ಮಕಂ .. 2..
ಸದಾ ಸುಖಯತೇ ವಿಶ್ವಂ ಸ್ವಯಂಭೂಶ್ಚ ಸ್ವಯಂಪ್ರಭಃ .
ಆನಂದಘನರೂಪೋ ಯಸ್ತಂ ನಮಾಮಿ ಸುಖಾತ್ಮಕಂ .. 3..

“ಉಪನಿಷಿದತಿ ಪ್ರಾಪ್ನೋತಿ ಬ್ರಹ್ಮಾತ್ಮಭಾವೋಽನಯಾ”

ಅರ್ಥ-ಜಿಸ ಸೇ ಬ್ರಹ್ಮ ಕೇ ಸಮೀಪ ಭೈರಾ ಜಾಯ ವಾ ಬ್ರಹ್ಮಾತ್ಮಭಾವ ಪ್ರಾಪ್ತ
ಕಿಯಾ

ಜಾಯ, ವಹ ಉಪನಿಷತ್ ಹೈ-ಇಸ ವ್ಯುತ್ಪತ್ತಿ ಸೇ ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯಾ ಕೇ ಪ್ರತಿಪಾದಕ
ವೇದ ಕೇ ಶಿರೋಭಾಗ ಕೇ ವಾಸ್ತೇ “ಉಪನಿಷತ್” ಶಬ್ದ ಕಾ ಪ್ರಯೋಗ
ಕಿಯಾ ಜಾತಾ ಹೈ . ಯಹ ವೇದ ಕಾ ಶೀರ್ಷಸ್ಥಾನೀಯ ಭಾಗ “ವೇದಾಂತ”
ನಾಮ ಸೇ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಹೈ . ಯಹ ವೇದಾಂತ ಹೀ ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯಾ ಹೈ . ಬ್ರಹ್ಮ ಕೀ
ವಿದ್ಯಾ “ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯಾ” ಕಹಾತೀ ಹೈ . ವಹೀ ಶುದ್ಧ-ಚೈತನ್ಯ
ಸ್ವರೂಪ ಬ್ರಹ್ಮ ಕೇ ಸಾಧ ಅಭೇದರೂಪ ಹೋನೇ ಸೇ ಜ್ಞಾನರೂಪ ಹೈ .
ಇಸೀಲಿಯೇ ಯಹ ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯಾ ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನ ನಾಮ ಸೇ ಪುಕಾರೀ ಜಾತೀ ಹೈ .
ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನ-ಆತ್ಮಜ್ಞಾನ-ತತ್ತ್ವಜ್ಞಾನ ಯೇ ತೀನೋಂ ನಾಮ ಪರ್ಯಾಯವಾಚೀ ಹೈಂ

ಇಸೀ ಕೋ ಆತ್ಮವಿದ್ಯಾ ಭೀ ಕಹತೇ ಹೈಂ . ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯಾ ಹೀ ಸರ್ವತ್ರ ಸಮತಾ ಕಾ
ದರ್ಶನ ಕರಾತೀ ಹೈ . ವ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯಾ ಸೇ ಹೀ ಅಜ್ಞಾನ ಕೀ ಗ್ರಂಥಿಯೋಂ ಕಾ ನಾಶ
ಹೋತಾ ಹೈ . ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯಾ ಕೀ ಪ್ರಾಪ್ತಿ ಕೇ ಪ್ರಭಾವ ಸೇ ಕರ್ಮ ಕೀ ಚಂಚಲತಾ
ನಿಯಮಿತ ಔರ ಚಿತ್ತ ಅಂತರ್ಮುಖೀ ಹೋತಾ ಹೈ . ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯಾ ಸೇ ಹೀ ಮಿಥ್ಯಾ
ಅನುಭವ ಕಾ ವಿನಾಶ ಔರ ಪರಮ ಸತ್ಯ ಕೀ ಪ್ರಾಪ್ತಿ ಹೋತೀ ಹೈ . ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯಾ
ಸೇ ಹೀ ಏಕಾತ್ಮರಸ-ಪ್ರತ್ಯಯಸಾರ, ಅವಾಜ್ಞಾನನಸಗೋಚರ, ಸ್ವಯಂಪ್ರಕಾಶ,
ವಿಜ್ಞಾನಸ್ವರೂಪ, ಚೇತನಾನಂದಘನ, ರಸೈಕಘನ, ಬ್ರಹ್ಮ ಕೀ ಪ್ರಾಪ್ತಿ

ಹೋತೀ ಹೈ . ವೇದೋಂ ಕೇ ಜಿಸ ಅತ್ಯುಚ್ಚ ಶಿರೋಭಾಗ ಮೇಂ ಇಸ ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯಾ
ಕಾ ಪ್ರತಿಪಾದನ ಹೈ, ವಹೀ ಉಪನಿಷತ್ ನಾಮ ಸೇ ಕಹಾ ಜಾತಾ ಹೈ . ಇನ್ವೀಂ
ಉಪನಿಷದೋಂ ಕೇ ಮಂತ್ರೋಂ ಕಾ ಸಮನ್ವಯ ಔರ ಮೀಮಾಂಸಾ ಭಗವಾನ್
ವೇದವ್ಯಾಸಜೀ

ನೇ “ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರ” ಮೇಂ ಕೀ ಹೈ . ಜೋ “ವೇದಾಂತದರ್ಶನ”

ಕೇ ನಾಮ ಸೇ ಪುಕಾರಾ ಜಾತಾ ಹೈ . ಇನ್ವೀಂ ಉಪನಿಷತ್ ರೂಪೀ ಗೌಟಂ ಸೇ
ಗೋಪಾಲನಂದನ

ಭಗವಾನ್ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಚಂದ್ರ ಆನಂದಕಂದ ನೇ ವಿದ್ವಾನ್ವೋಂ ಕೇ ಉಪಭೋಗ ಕೇ
ಲಿಯೇ ಶ್ರೀಮದ್ಭಗವದ್ಗೀತಾ ಮೇಂ ಅಮೃತರೂಪ ದೂಧ ಕೋ ದುಹಾ ಹೈ .
ಇಸೀಲಿಯೇ

ಉಪನಿಷತ್-ಬ್ರಹ್ಮ ಸೂತ್ರ-ಶ್ರೀಮದ್ಭಗವದ್ಗೀತಾ ಯೇ ತೀನೋಂ ಗ್ರಂಥರತ್ನ

“ಪ್ರಸ್ಥಾನತ್ರಯೀ” ಕೇ ನಾಮ ಸೇ ಪ್ರಖ್ಯಾತ ಹೈಂ . ಭಾರತವಾಸೀ ಸಮಸ್ತ
ಧರ್ಮಾಚಾರ್ಯೋಂ ನೇ ಇಸೀ ಪ್ರಸ್ಥಾನತ್ರಯೀ ಕೇ ಪ್ರಕಾಶ ಸೇ ಹೀ ಸತ್ಯ ಕೀ
ಖೋಜ ಕೀ

ಥೀ .

ವೇದ ಅಪೌರುಷೇಯ ಹೈಂ, ಇಸೀ ಸೇ ಅನಾದಿ ಮಾನೇ ಜಾತೇ ಹೈಂ . ಇನ
ವೇದೋಂ ಮೇಂ ಪ್ರಾಯ:

ತೀನ ವಿಷಯೋಂ ಕಾ ಪ್ರತಿಪಾದನ ಕಿಯಾ ಗಯಾ ಹೈ . ಇಸ ಸೇ ವೇದ ಕೇ ತೀನ
ಭಾಗ ಕಿಯೇ

ಜಾತೇ ಹೈಂ, ಜೋ “ಕಾಂಡ” ಕೇ ನಾಮ ಸೇ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಹೈಂ . ಕರ್ಮಕಾಂಡ 1,

ಉಪಾಸನಾಕಾಂಡ 2 ಔರ ಜ್ಞಾನಕಾಂಡ 3 ಯೇ ತೀನ ಕಾಂಡ ಹೈಂ . . ಕರ್ಮಕಾಂಡ
ಮೇಂ

ಕರ್ಮೋಂ ಕೇ ಸಮೂಹ ಕಾ ವಿವೇಚನ ಹೈ, ಉಪಾಸನಾಕಾಂಡ ಮೇಂ ದೇವಾದಿ ಕೀ
ಔರ ಈಶ್ವರ

ಕೀ ಆರಾಧನಾ ಕಾ ವರ್ಣನ ಹೈ ಔರ ಜ್ಞಾನಕಾಂಡ ಮೇಂ ಮೂಲತತ್ತ್ವ ಕಾ ವಿಚಾರ
ಕಿಯಾ ಗಯಾ ಹೈ . ಕರ್ಮ ಔರ ಉಪಾಸನಾ ಯೇ ದೋನೋಂ ಉಸ ತತ್ತ್ವ ಕೀ
ಉಪಲಬ್ಧಿ ಮೇಂ

ಯೋಗ್ಯತಾ ಪ್ರದಾನ ಕರತೇ ಹೈಂ . ಇಸಲಿಯೇ ವೇ ಸಾಧನಸ್ವರೂಪ ಹೈಂ . ಔರ
ಜ್ಞಾನ

ಸಿದ್ಧಾಂತರೂಪ ಹೈ . ವೇದ ಕಾ ಜ್ಞಾನಕಾಂಡ ಹೀ ಉಪನಿಷತ್ ಇಸ ನಾಮ ಸೇ ಕಹಾ
ಜಾತಾ

ಹೈ . ವಹ ಉಪನಿಷತ್ “ವೇದಾಂತ” ಅಥವಾ “ಆಮ್ನಾಯಮಸ್ತಕ”

ನಾಮ ಸೇ ಪುಕಾರೀ ಜಾತೀ ಹೈ . ಇಸ ಸೇ ಉಪನಿಷತ್ ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನ ಕೇ ಸೋತಸ್ವರೂಪ

ಹೈಂ . ಉಪನಿಷದೋಂ ಕಾ ಮಹತ್ವ ಕ್ಯಾ ತೋ ಇಸ ದೇಶ ಕೇ ಔರ ಕ್ಯಾ ವಿದೇಶ ಕೇ ಸಬ ಆಚಾರ್ಯೋಂ ನೇ ಮುಕ್ತಕಂಠ ಸ್ವೀಕಾರ ಕಿಯಾ ಹೈ . ವಾಸ್ತವ ಮೇಂ ಉಪನಿಷದೋಂ

ಕೀ ಮಹಿಮಾ ಐಸೀ ಹೀ ಹೈ . ಜಿಸ ಕಿಸೀ ನೇ ಬ್ರಹ್ಮ-ವಿದ್ಯಾ ಕೇ ಅಮೃತ ಕಾ ಪಾನ ಕಿಯಾ, ವಹ ಕೃತಾರ್ಥ ಹೋಗಯಾ . ಉಸಕೇ ನ ತೋ ಕುಭ ಕರ್ತವ್ಯ ಶೇಷ ರಹತಾ ಹೈ ಔರ ನ ಕುಭ ಪ್ರಾಪ್ತ ಕರನೇ ಯೋಗ್ಯ ಪದಾರ್ಥ ಹೀ . ಬ್ರಹ್ಮಕಾರ-ವೃತ್ತಿ ಕಾ ವರ್ಣನ ಕರನೇ ಕೇ ಪ್ರಸಂಗ ಮೇಂ ವೇದಾಂತಸಿದ್ಧಾಂತಮುಕ್ತಾವಲೀ ಗ್ರಂಥ ಕೇ ಕರ್ತಾ ಬ್ರಹ್ಮ ಮೇಂ ಚಿತ್ತ ಲಗಾನೇ ವಾಲೇ ಪುರುಷ ಕೀ ಇಸ ಪ್ರಕಾರ ಸ್ಪಷ್ಟ ರೂಪ ಸೇ ಸ್ತುತಿ ಕರತೇ ಹೈಂ:-

ಕುಲಂ ಪವಿತ್ರಂ ಜನನೀ ಕೃತಾರ್ಥಾ ವಸುಂಧರಾ ಪುಣ್ಯವತೀ ಚ ತೇನ .

ಅಪಾರಸಚ್ಚಿತ್ಸುಖಸಾಗರೇಽಸ್ಮಿಂಲೀನಂ ಪರೇ ಬ್ರಹ್ಮಣಿ ಯಸ್ಯ ಚೇತಃ ..

ಅರ್ಥ-ಜನ ಪುರುಷ ಕಾ ಚಿತ್ತ ಉಸ ಅಪಾರ ಸತ್-ಚಿತ್-ಆನಂದ ಕೇ ಸಮುದ್ರ ರೂಪ ಪರಬ್ರಹ್ಮ ಮೇಂ ನಿಮಗ್ನ ಹೋ ಗಯಾ ಹೈ ಉಸ ಕಾ ಕುಲ ಪವಿತ್ರ, ಮಾತಾ ಕೃತಕೃತ್ಯ ಔರ ಪೃಥಿವೀ ಪುಣ್ಯವಾಲೀ ಹೋ ಜಾತೀ ಹೈ .

ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನೀ ಪುರುಷ ಕೀ ದೃಷ್ಟಿ ಮೇಂ ಸಮಸ್ತ ಸಂಸಾರ ಸಚ್ಚಿದಾನಂದ

ಸ್ವರೂಪ ಹೋ ಜಾತಾ ಹೈ . ಅಸತ್ ರೂಪ ಇಸ ಸಂಸಾರ ಔರ ದುಃಖ ಕಾ ಉಸೇ ನ ತೋ

ಅನುಭವ ಹೋತಾ ಹೈ ಔರ ನ ಪ್ರತೀತಿ ಹೀ ಹೋತೀ ಹೈ . ಉಸ ಕೀ ದೃಷ್ಟಿ ಮೇಂ ತೋ

ದ್ರಷ್ಟಾ, ದೃಶ್ಯ ಔರ ದೃಷ್ಟಿ ಇನ ತೀನೋಂ ಕಾ ಭೇದ ಹೀ ನಹೀಂ ರಹತಾ ಔರ

ಸಬ ಏಕ-ಭಾವ ಸೇ ರಹತೇ ಹೈಂ . ಔರ ವಹ ಸ್ವಯಂ ಏಕ, ನಿಶ್ಚಲ, ನಿರ್ಬಾಧ,

ನಿಷ್ಕಲ, ಸಾಚದಾನಂದಸ್ವರೂಪ ಸತ್ತಾಮಾತ್ರ ಹೋ ಜಾತಾ ಹೈ . ಉಪನಿಷತ್ ಬಹುತಸೀ

ಹೈಂ . ನಾರಾಯಣೋಪನಿಷತ್ ಮೇಂ ಏಕ ಸೌ ಆಠ ಉಪನಿಷದೋಂ ಕೇ ನಾಮ ದಿಯೇ ಹುಏ

ಹೈಂ . ಉನ ಮೇಂ ಸೇ ಕೇವಲ ದಸ ಹೀ ಪ್ರಧಾನ ಹೈಂ ಜಿನ ಕೇ ನಾಮ ನಿಮ್ಮ ಪದ್ಯ ಮೇಂ ದಿಯೇ ಹುಏ ಹೈಂ:-

ಈಶ-ಕೇನ-ಕಠ-ಪ್ರಶ್ನ-ಮುಂಡ-ಮಾಂಡೂಕ್ಯ-ತಿತ್ತಿರಃ .

ಐತರೇಯಂ ಚ ಛಾಂದೋಗ್ಯ ವೃಹದಾರಣ್ಯಂ ತಥಾ ..

ಅರ್ಥ-ಈಶ 1, ಕೇನ 2, ಕಠ 3 ಪ್ರಶ್ನ 4, ಮುಂಡಕ 5, ಮಾಂಡೂಕ್ಯ 6,

ತೈತ್ತಿರೀಯ 7, ಐತರೇಯ 8, ಭಾದೋಗ್ಯ 9 ಔರ ಬೃಹದಾರಣ್ಯಕ 10 - ಯೇ ದಶ ಹೈಂ .

ಇನ ದಶ ಉಪನಿಷದೋಂ ಮೇಂ ಬ್ರಹ್ಮ ಕೀ ಮೀಮಾಂಸಾ ಭಲೀ ಭಾತಿ ಔರ ನಾನಾ ಪ್ರಕಾರ ಸೇ ಕೀ ಹುಈ ಹೈ . ಉನ ಕಾ ಕ್ರಮಾನುಸಾರ ನೀಚೇ ಸಾರಾಂಶ ದಿಯಾ ಜಾತಾ ಹೈ .

1. ಈಶಾವಾಸ್ಯ ಉಪನಿಷತ್ ಕಾ ಸಾರ .

ಯಹ ಸ್ಥಾವರ-ಜಂಗಮ ರೂಪ ಸರ್ವ ಜಗತ್ ಅಭಿನ್ನ-ನಿಮಿತ್ತ-ಉಪಾದಾನ ಕಾರಣ ರೂಪ ಈಶ್ವರ ಸೇ ವ್ಯಾಪ್ತ ಹೈ ಅರ್ಥಾತ್ ಈಶ್ವರ ಮೇಂ ಸೇ ಯಹ ಜಗತ್ ಬನಾ

ಹೈ ಔರ ಈಶ್ವರ ನೇ ಹೀ ಜಗತ್ ಕೋ ಬನಾಯಾ ಹೈ . ಉಸ ಈಶ್ವರ ನೇ ಇಸ ಜಗತ್ ಕೋ

ವ್ಯಾಸ ಯಾನೀ ಪೂರ್ಣ ಕರ ರಖಾ ಹೈ, ಜೈಸೇ ಕಿ ಉಪಾದಾನ ಕಾರಣ ರೂಪ ಮೃತ್ತಿಕಾ

ನೇ ಘಟ-ಶರಾವಾದಿ ಕಾರ್ಯ ಕೋ ವ್ಯಾಪ್ತ ಕರ ರಖಾ ಹೈ, ವೈಸೇ ಹೀ ಈಶ್ವರ

ನೇ ಇಸ ಜಗತ್ ಕೋ ವ್ಯಾಪ್ತ ಕರ ರಖಾ ಹೈ . ಅಥವಾ ಜೈಸೇ ರಾಜಾ ಕೀ ದೃಷ್ಟಿ

ದ್ವಾರಾ ನಗರಾದಿ ವ್ಯಾಪ್ತ ಹುಏ ರಹತೇ ಹೈಂ, ವೈಸೇ ಈಶ್ವರ ಸೇ ಜಗತ್ ವ್ಯಾಪ್ತ

ಕಿಯಾ ಹುಆ ಹೈ . ಅಥವಾ ಜೈಸೇ ಮನುಷ್ಯೋಂ ಕೇ ಶರೀರ ವಸ್ತಾದಿ ಸೇ ವ್ಯಾಪ್ತ

ವಾ

ಆಚ್ಛಾದಿತ (ಢಕೇ ಹುಏ) ಹೋತೇ ಹೈಂ, ವೈಸೇ ಈಶ್ವರ ನೇ ಇಸ ಜಗತ್ ಕೋ ವ್ಯಾಪ್ತ

ವಾ

ಆಚ್ಛಾದಿತ ಕರ ರಖಾ ಹೈ . ಅಥವಾ ಜೈಸೇ ಸುವಾಸಿತ ಪುಷ್ಪ ಅಪನೀ ಸುಗಂಧ

ಸೇ ಜಲ ಕೋ ರಮಣೀಯ ಬನಾತೇ ಹೈಂ, ವೈಸೇ ಈಶ್ವರ ನೇ ಅಪನೀ ಸ್ಫೂರ್ತಿ ಸೇ

ಇಸ

ಜಗತ್ ಕೋ ವ್ಯಾಪ್ತ ಕರಕೇ ರಮಣೀಯ ಬನಾ ದಿಯಾ ಹೈ . ಅಥವಾ ಜೈಸೇ ಪ್ರವೃತ್ತಿ

ಕೀ ಕಾರಣ-ರೂಪ ವಾಸನಾಏಂ ಜೀವೋಂ ಕೇ ಮನ ಕೋ ವ್ಯಾಪ್ತ ಕಿಯೇ ಹುಏ

ಹೈಂ, ವೈಸೇ

ಅಂತರ್ಯಾಮೀ ಈಶ್ವರ ನೇ ಇಸ ಜಗತ್ ಕೋ ವ್ಯಾಪ್ತ ಕರ ರಖಾ ಹೈ . ಯಹ ಈಶ್ವರ

ವಾಯು

ಆದಿ ರೂಪ ಸೇ ಚಲತಾ ಹೈ, ಸ್ವರೂಪ ಸೇ ನಹೀಂ ಚಲತಾ, ಕ್ಷೋಂಕಿ ಅಕ್ರಿಯ ಹೈ .

ಯಹ ಈಶ್ವರ ಅವಿದ್ವಾನೋಂ ಕೋ ದೂರ ಸೇ ಭೀ ದೂರ ಹೈ, ವೇ ಕರೋಡೋಂ
ವಷೋಂ

ಮೇಂ ಭೀ ಉಸೇ ನಹೀಂ ಪಾ ಸಕತೇ ಔರ ವಿದ್ವಾನೋಂ ಕೇ ಲಿಯೇ ಪಾಸ ಸೇ ಭೀ
ಪಾಸ ಹೈ,

ಕೋಂಕಿ ಯಹ ಸಚ ಕಾ ಪ್ರತ್ಯಗಾತ್ಮಾ (ಅಂತರ್ಯಾಮೀ) ಹೈ . ಯಹ ಈಶ್ವರ ಇಸ
ಚರಾಚರ ದೃಶ್ಯ ಕೇ ಭೀತರ ಹೈ ಔರ ವಾಹರ ಭೀ ಹೈ . ಜೋ ಇಸ ಈಶ್ವರ
ಕೋ ಸಬ ಭೂತೋಂ ಮೇಂ ಔರ ಸಬ ಭೂತೋಂ ಕೋ ಈಶ್ವರ ಮೇಂ ದೇಖತಾ
ಹೈ, ವಹ

ಅಭೇದದರ್ಶೀ ಪುರುಷ ಕಿಸೀ ಕೀ ನಿಂದಾ ವಾ ಸ್ತುತಿ ನಹೀಂ ಕರತಾ . ಉಸ
ಅಭೇದದರ್ಶೀ

ಕೋ ನ ಶೋಕ ಹೋತಾ ಹೈ, ನ ಮೋಹ ಹೋತಾ ಹೈಂ . ಜೋ ಇಸ ಈಶ್ವರ ಕೋ
ನಹೀಂ ಜಾನತೇ,

ವೇ ಮರನೇ ಕೇ ಪಶ್ಚಾತ್ ಅಂಧಕಾರ ರೂಪ ತಮ ಸೇ ಘಿರೇ ಹುವ ಲೋಕೋಂ
(ನರಕೋಂ) ಕೋ

ಪ್ರಾಪ್ತ ಹೋತೇ ಹೈಂ . ಯಹ ಪರಮಾತ್ಮಾ ಸರ್ವಾಂತರ್ಯಾಮೀ ವಾ
ಸರ್ವವ್ಯಾಪಕ, ಶುದ್ಧ,

ಶರೀರರಹಿತ, ಕ್ಷತ-ರಹಿತ, ಸ್ನಾಯು (ನಾಡಿಯೋಂ ಸೇ) ರಹಿತ, ನಿರ್ಮಲ,

ಧೂರ್ಮ-ಅಧರ್ಮರೂಪ ಪಾಪ ಸೇ ರಹಿತ, ಸರ್ವ ದ್ರಷ್ಟಾ ವಾ ಸಾಕ್ಷೀ, ಸರ್ವಜ್ಞ,

ಸರ್ವೋತ್ಕೃಷ್ಟ ಔರ ಸ್ವಯಂಭೂ ಹೈ .

2. ಕೇನೋಪನಿಷತ್ ಕಾ ಸಾರ .

ಯಹ ಈಶ್ವರ ಶ್ರೋತ್ರ ಕಾ ಭೀ ಶ್ರೋತ್ರ ಹೈ ಅರ್ಥಾತ್ ಈಶ್ವರ ಕೇ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ

ಸೇ ಶ್ರೋತ್ರ ಇಂದ್ರಿಯ ಅಪನಾ ವಿಷಯ “ಶಬ್ದ” ಗ್ರಹಣ ಕರನೇ

ಮೇಂ ಸಮರ್ಥ ಹೋತೀ ಹೈ . ಯಹ ಈಶ್ವರ ಮನಕಾ ಭೀ ಮನ ಹೈ, ಅರ್ಥಾತ್
ಮನ

ಜೋ ಸರ್ವ ವಿಷಯೋಂ ಕೋ ಉಪಲಬ್ಧ ಕರನೇ ಕಾ ಕಾರಣ ಹೈ, ವಹ ಮನ ಈಶ್ವರ
ಕೀ ಶಕ್ತಿ ಸೇ ಅಪನೇ ವಿಷಯೋಂ ಕೋ ಉಪಲಬ್ಧ ಕರನೇ ಮೇಂ ಶಕ್ತಿಮಾನ್
ಹೋತಾ ಹೈ .

ಯಹ ಈಶ್ವರ ವಾಣೀ ಕೀ ವಾಣೀ ಹೈ, ಅರ್ಥಾತ್ ವಾಗಿಂದ್ರಿಯ ಈಶ್ವರ ಕೇ ಅನುಗ್ರಹ
ಸೇ

ಶಬ್ದ ಉಚ್ಚಾರಣ ಕರನೇ ಕಾ ವ್ಯಾಪಾರ ಕರತೀ ಹೈ . ಯಹ ಈಶ್ವರ ಚಕ್ಷು ಕಾ

ಚಕ್ಷು ಹೈ, ಅರ್ಥಾತ್ ನೇತ್ರ-ಇಂದ್ರಿಯ ಈಶ್ವರ ಕೀ ಸಹಾಯತಾ ಸೇ ಅಪನೇ ವಿಷಯ

“ರೂಪ” ಕೋ ಗ್ರಹಣ ಕರತೀ ಹೈ . ಭಾವ ಯಹ ಹೈ ಕಿ, ಶ್ರೋತ್ರಾದಿ
 ಸಬ ಇಂದ್ರಿಯೋಂ ಕೀ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಜೋ ಅಪನೇ ಅಪನೇ ವಿಷಯೋಂ ಮೇಂ ಹೋತೀ
 ಹೈ, ಉಸ
 ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಕಾ ಕಾರಣಭೂತ ಈಶ್ವರ ಉನ ಸಬ ಸೇ ವಿಲಕ್ಷಣ ಚೇತನ-ಸ್ವರೂಪ
 ಹೈ, ಜೈಸೇ ಕಿ ಮಕಾನ ಆದಿ ಕಾ ಘನಾನೇ ವಾಲಾ ರಾಜ (ಕಾರೀಗರ) ಮಕಾನ ಆದಿ
 ಸೇ ಭಿನ್ನ ಹೋತಾ ಹೈ . ಧೀರ ಪುರುಷ ದೇಹ ಔರ ಶ್ರೋತ್ರಾದಿ ಇಂದ್ರಿಯೋಂ ಮೇಂ
 ಸೇ
 ಆತ್ಮಬುದ್ಧಿ ತ್ಯಾಗ ಕರ ಇಸ ಈಶ್ವರ ಕಾ ಆತ್ಮ-ರೂಪ ಸೇ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರ ಕರಕೇ
 ಅಮೃತ ಅರ್ಥಾತ್ ಮರಣ-ರಹಿತ (ಅಮರ) ಹೋ ಜಾತೇ ಹೈಂ . ಇಂದ್ರ, ವಾಯು
 ಔರ ಅಗ್ನಿ
 ಆದಿ ಸಮರ್ಥ ದೇವತಾ ಭೀ ಇಸ ಸರ್ವ-ಸಮರ್ಥ ದೇವ ಈಶ್ವರ ಕೇ ಆಧೀನ ಹೈಂ,
 ಉಸ ಕೀ ಸಹಾಯತಾ ವಿನಾ ಕೋಈ ಕಿಂಚಿತ ಭೀ ಕರನೇ ಮೇಂ ಸಮರ್ಥ ನಹೀಂ
 ಹೈ .

3. ಕರೋಪನಿಷತ್ ಕಾ ಸಾರ .

“ಓಂ” ಯಹ ಅಕ್ಷರ ಬ್ರಹ್ಮ ಹೈ . “ಓಂ” ಯಹ ಈಶ್ವರ
 ಕಾ ನಾಮ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಆಲಂಬನ ಹೈ, ಪರಮ ಆಲಂಬನ ಹೈ, ಇಸ ಆಲಂಬನ ಕೋ
 ಜಾನಕರ ಪುರುಷ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕ ಮೇಂ ಮಹತ್ವ ಕೋ ಪ್ರಾಪ್ತ ಹೋತಾ ಹೈ . ಯಹ
 ನಿತ್ಯ
 ಜೈತನ್ಯ-ರೂಪ ಆತ್ಮಾ ನ ತೋ ಜನ್ಮತಾ ಹೈ, ನ ಮರತಾ ಹೈ, ಯಹ ಕಭೀ ಉತ್ಪನ್ನ
 ನಹೀಂ ಹುಆ ಹೈ, ಅಜ ಹೈ, ನಿತ್ಯ ಹೈ, ಶಾಶ್ವತ ಹೈ, ಪುರಾಣ ಹೈ, ಶರೀರ ಕೇ
 ಮರನೇ ಸೇ ಯಹ ನಹೀಂ ಮರತಾ . ಜೋ ಇಸ ಕೋ ಹಂತಾ ಯಾನೀ ಹನನ-
 ಕ್ರಿಯಾ ಕಾ ಕರ್ತಾ
 ಮಾನತಾ ಹೈ ಔರ ಜೋ ಇಸ ಕೋ ಹತ ಯಾನೀ ಹನನ-ಕ್ರಿಯಾ ಕಾ ಕರ್ಮ
 ಮಾನತಾ ಹೈ,
 ವೇ ದೋನೋಂ ಇಸ ಕೋ ನಹೀಂ ಜಾನತೇ . ನ ಯಹ ಕಭೀ ಮರತಾ ಹೈ, ನ
 ಮಾರತಾ ಹೈ
 ಔರ ನ ಮಾರಾ ಜಾತಾ ಹೈ . ಯಹ ಆತ್ಮಾ-ಈಶ್ವರ ಪರಮಾಣು ಆದಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಸೇ ಭೀ
 ಅತಿ
 ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಔರ ಆಕಾಶ ಆದಿ ಮಹಾನ್ ಸೇ ಭೀ ಅತ್ಯಂತ ಮಹಾನ್ ಹೈ, ಸಮಸ್ತ
 ಜಂತುಓಂ

ಕೀ ಬುದ್ಧಿ-ರೂಪ ಗುಹಾ ಮೇಂ ಸ್ಥಿತ ಹೈ . ಅರ್ಥಾತ್ ಬುದ್ಧಿ ಸೇ ಜಾನನೇ ಮೇಂ ಆತಾ ಹೈ .

ಇಸ ಆತ್ಮಾ ಕೀ ಮಹಿಮಾ ಕೋ ನಿಷ್ಕಾಮ ಪುರುಷ ನಿರ್ಮಲ ಅಂತಃಕರಣ ಕೇ ಪ್ರಸಾದ

(ಕೃಪಾ) ಸೇ ದೇಖತಾ ಹೈ ಔರ ದೇಖಕರ ವೀತ-ಶೋಕ ಹೋ ಜಾತಾ ಹೈ, ಯಾನೀ ಶೋಕ

ಸೇ ಲಕ್ಷಿತ ಜನ್ಮ-ಮರಣಾದಿ ಸೇ ರಹಿತ ಹೋ ಜಾತಾ ಹೈ . ಯಹ ಆತ್ಮಾ ಜಾಗ್ರತ್ ಔರ

ಸ್ವಮ ಅವಸ್ಥಾ ಮೇಂ ಬೈರಾ ಹುಆ ಹೀ ದೂರ ಚಲಾ ಜಾತಾ ಹೈ ಯಾನೀ ಸಾಕ್ಷೀ ರೂಪ ಸೇ

ಸ್ಥಿತ ರಹತಾ ಹೈ ಔರ ಸುಪುಷ್ಟಿ ಅವಸ್ಥಾ ಮೇಂ ಸೋತಾ ಹುಆ ಸರ್ವತ್ರ ಚಲಾ ಜಾತಾ ಹೈ, ಯಾನೀ ವಿಶೇಷ ಜ್ಞಾನ ಕೇ ಅಭಾವ ಸೇ ಸಾಮಾನ್ಯ ಜ್ಞಾನರೂಪ ಸೇ ಸರ್ವತ್ರ ಜಾತಾ ಹುಆ-ಸಾ ಕಹಲಾತಾ ಹೈ . ಯಹ ಅನಿತ್ಯ ಶರೀರೋಂ ಮೇಂ ಅಶರೀರ ರೂಪ ಸೇ

ಸ್ಥಿತ ಹೈ . ಇಸ ಮಹಾನ್, ವಿಭು, ಆತ್ಮಾ, ಈಶ್ವರ ಕೋ ಜಾನ ಕರ ಧೀರ ಪುರುಷ ಕರ್ತೃತ್ವಾದಿ ರೂಪ ಬಂಧನ ಸೇ ರಹಿತ ಹೋ ಜಾತಾ ಹೈ . ಇಸ ಲಿಯೇ ಶೋಕ ಕೇ ಕಾರಣ ಅಜ್ಞಾನ ಕೇ ನಿವೃತ್ತ ಹೋ ಜಾನೇ ಸೇ ಪುರುಷ ಶೋಕರಹಿತ ಹೋ ಜಾತಾ ಹೈ .

4. ಪ್ರಶೋಪನಿಷತ್ ಕಾ ಸಾರ .

ಜೈಸೇ ಪಕ್ಷೀ ವೃಕ್ಷ ಕೇ ಘೋಂಸಲೇ ಮೇಂ ಸಂಪ್ರತಿಷ್ಠಿತ ಹೋತೇ ಹೈಂ-ಭಲೀ ಪ್ರಕಾರ ಸೇ ರಹತೇ ಹೈಂ, ಇಸೀ ಪ್ರಕಾರ ಇಸ ಸ್ವಯಂಪ್ರಕಾಶ ಈಶ್ವರ ಮೇಂ ಸ್ಥೂಲ, ಸೂಕ್ಷ್ಮ, ಪೃಥಿವೀ, ಜಲ, ತೇಜ, ವಾಯು ಔರ ಆಕಾಶ ಸಂಪ್ರತಿಷ್ಠಿತ ಹೈಂ .

ಚಕ್ಷು ದ್ರಷ್ಟವ್ಯ, ಶ್ರೋತ್ರ ಶ್ರೋತವ್ಯ, ಘ್ರಾಣ ಘ್ರಾತವ್ಯ, ರಸ ರಸಯಿತವ್ಯ, ತ್ವಕ್ ಸ್ಪರ್ಶಯಿತವ್ಯ, ವಾಕ್ ವಕ್ತವ್ಯ, ಹಸ್ತ ಆದಾತವ್ಯ, ಉಪಸ್ಥ ಆನಂದಯಿತವ್ಯ, ಪಾಯು ವಿಸರ್ಜಯಿತವ್ಯ, ಪಾದ ಗಂತವ್ಯ, ಮತ ಮಂತವ್ಯ, ಬುದ್ಧಿ ಬೋಧವ್ಯ, ಅಹಂಕಾರ ಅಹಂಕರ್ತವ್ಯ, ಚಿತ್ತ ಚೇತಯಿತವ್ಯ, ತೇಜ ವಿದ್ಯೋತಯಿತವ್ಯ, ಔರ ಪ್ರಾಣ ವಿಧಾರಯಿತವ್ಯ-ಯೇ ಸಬ ಸ್ವಯಂಪ್ರಕಾಶ ಆನಂದಖರೂಪ ಈಶ್ವರ ಮೇಂ ಸಂಪ್ರತಿಷ್ಠಿತ ಹೈಂ . ಪೃಥಿವೀ ಆದಿ ಜಡ ಪ್ರಪಂಚ ಹೀ ನಹೀಂ, ಕಿಂತು

ದ್ರಷ್ಟಾ, ಸ್ಪಷ್ಟಾ, ಶ್ರೋತಾ, ಘ್ರಾತಾ, ರಸಯಿತಾ, ಮಂತಾ, ಬೋಧಾ, ಕರ್ತಾ ಔರ ವಿಜ್ಞಾನಾತ್ಮಾ ಪುರುಷ, ಯೇ ಸಭೀ ಇಸ ಪರಮಾತ್ಮಾ ಮೇಂ ಸಂಪ್ರತಿಷ್ಠಿತ ಹೈಂ .

ಜೋ ಇಸ ಛಾಯಾರಹಿತ, ಶರೀರರಹಿತ, ವರ್ಣರಹಿತ, ಶುಭ್ರ, ಶುದ್ಧ ಅಕ್ಷರ
ಕೋ ಜಾನತಾ ಹೈ, ವಹ ಪರಮ ಅಕ್ಷರ ಕೋ ಹೀ ಪ್ರಾಪ್ತ ಹೋತಾ ಹೈ ಔರ ಸರ್ವ
ಏವಂ

ಸರ್ವಜ್ಞ ಹೋ ಜಾತಾ ಹೈ .

5. ಮುಂಡಕೋಪನಿಷತ್ ಕಾ ಸಾರ .

ಯಹ ಪರಮಾತ್ಮಾ ದಿವ್ಯ ಹೈ, ಅಮೂರ್ತ ಹೈ, ಪುರುಷ ಹೈ, ಬಾಹಿರ ಹೈ, ಭೀತರ
ಹೈ, ಅಜ ಹೈ, ಅಪ್ರಾಣ ಹೈ, ಅಮನ ಹೈ, ಶುಭ್ರ ಹೈ ಔರ ಅಪನೇ ಕಾರ್ಯ ಸೇ
ಪರ ಜೋ ಅಕ್ಷರ ಅವ್ಯಾಕೃತ ಹೈ, ಉಸ ಸೇ ಭೀ ಪರ ಹೈ . ಇಸ ಈಶ್ವರ ಮೇಂ
ಸೇ ಪ್ರಾಣ, ಮನ, ಸರ್ವ ಇಂದ್ರಿಯಾಂ, ಆಕಾಶ, ವಾಯು, ಜ್ಯೋತಿಃ, ಜಲ ಔರ ವಿಶ್ವ
ಕೋ ಧಾರಣ ಕರನೇ ವಾಲೀ ಪೃಥಿವೀ ಉತ್ಪನ್ನ ಹೋತೀ ಹೈ . ಯಹ ಸವ ಭೂತೋಂ
ಕಾ

ಅಂತರಾತ್ಮಾ ಹೈ . ಅಗ್ರಿ ಇಸ ಕಾ ಸಿರ ಹೈ, ಚಂದ್ರ-ಸೂರ್ಯ ಇಸ ಕೇ ನೇತ್ರ ಹೈಂ .
ದಿಶಾ ಶ್ಲೋತ್ರ ಹೈಂ, ವೇದ ಇಸ ಕೇ ವಾಣೀ ಹೈ, ವಾಯು ಇಸ ಕಾ ಪ್ರಾಣ ಹೈ, ವಿಶ್ವ
ಹೃದಯ ಹೈ ಔರ ಪೃಥಿವೀ ಇಸ ಕೇ ಪೈರ ಹೈಂ . ಇಸ ಸೇ ದ್ಯುಲೋಕ ರೂಪ ಅಗ್ರಿ
ಉತ್ಪನ್ನ ಹೋತಾ ಹೈ, ಜಿಸ ಅಗ್ನಿ ಕಾ ಸಮಿಧ ಸೂರ್ಯ, ಚಂದ್ರಮಾ, ಪರ್ಜನ್ಯ,
ಔಷಧಿ ಔರ ಪೃಥಿವೀ ಹೈಂ . ಸ್ವರ್ಗ ಲೋಕ ಕೋ ಗಯಾ ಹುಆ ಜೀವ ಸೋಮ ಸೇ
ಪರ್ಜನ್ಯ ಕೋ ಆತಾ ಹೈ, ಪರ್ಜನ್ಯ ಸೇ ವೃಷ್ಟಿ ದ್ವಾರಾ ಪೃಥಿವೀ ಪರ ಆತಾ ಹೈ,
ಪೃಥಿವೀ ಸೇ ಔಷಧಿ ರೂಪ ಅನ್ನ ಮೇಂ ಆತಾ ಹೈ, ಅನ್ನ ಕೋ ಪುರುಷ ಭಕ್ಷಣ
ಕರತಾ ಹೈ, ಅನ್ನ ಸೇ ಬನೇ ಹುಏ ವೀರ್ಯ ಕೋ ಯೋಷಿತ್ (ಸ್ತ್ರೀ) ಮೇಂ ಸೀಂಚತಾ
ಹೈ, ಉಸ

ಸೇ ಬಹುತಸೀ ಪ್ರಜಾ ಉತ್ಪನ್ನ ಹೋತೀ ಹೈ . ಋಗಾದಿ ಚಾರೋಂ ವೇದ, ದೀಕ್ಷಾ,
ಯಜ್ಞ.

ಕೃತು, ದಕ್ಷಿಣಾ, ಸಂವತ್ಸರ, ಯಜಮಾನ ಔರ ಲೋಕ, ಜಿನ ಮೇಂ ಚಂದ್ರ ಪವಿತ್ರ
ಕರತಾ ಹೈ ಔರ ಸೂರ್ಯ ತಪತಾ ಹೈ, ವೇ ಸಬ ಅಕ್ಷರ ಈಶ್ವರ ಸೇ ಉತ್ಪನ್ನ
ಹೋತೇ ಹೈಂ . ದೇವತಾ, ಸಾಧ್ಯ, ಮನುಷ್ಯ, ಪಶು, ಪಕ್ಷೀ, ಪ್ರಾಣ, ಅಪಾನ,
ಬ್ರೀಹಿ, ಯವ, ತಪ, ಶ್ರದ್ಧಾ, ಸತ್ಯ, ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯ, ವಿಧಿ, ನಿಷೇಧ,
ಸಮುದ್ರ, ಪರ್ವತ ಔರ ನದಿಯಾಂ, ಸಬ ಈಶ್ವರ ಸೇ ಉತ್ಪನ್ನ ಹೋತೇ ಹೈಂ .

6. ಮಾಂಡುಕ್ಯೋಪನಿಷತ್ ಕಾ ಸಾರ .

“ಓಂ” ಯಹ ಅಕ್ಷರ ಹೀ ಸಬ ಕುಛ ಹೈ . ಯಹ ಜೋ ಕುಛ ಭೂತ,

ವರ್ತಮಾನ ಔರ ಭವಿಷ್ಯತ್ ಹೈ ಸಬ ಕುಭ ಓಂಕಾರ ಹೀ ಹೈ . ದೂಸರಾ ಭೀ ತೀನೋಂ

ಕಾಲೋಂ ಕೇ ಸಿವಾ ಜೋ ಕುಭ ಹೈ ವಹ ಭೀ ಓಂಕಾರ ಹೀ ಹೈ . ಯಹ ಆತ್ಮಾ ಬ್ರಹ್ಮ ಹೈ .

ಯಹ ಸಚ ಬ್ರಹ್ಮ ಹೈ . ಯಹ ಆತ್ಮಾರೂಪ ಓಂಕಾರ ಅ-ಉ-ಮ-ನಾದ ರೂಪ ಸೇ ಚಾರ

ಪಾದ (ಅಂಶೋಂ) ವಾಲಾ ಹೈ . ಉನ ಮೇಂ “ಅಕಾರ” ಪ್ರಥಮ ಪಾದ ಜಾಗ್ರತ್ ಅವಸ್ಥಾ ರೂಪ ಸ್ಥಾನ ವಾಲಾ ಹೈ . ಯಹಾಂ ಯಹ ಬಹಿಃಪ್ರಜ್ಞ ಯಾನೀ ಬಾಹಿರ ಕಾ ಜಾನೇ

ವಾಲಾ ಹೋತಾ ಹೈ . ಇಸ ಕೇ ಸಾತ ಅಂಗ ಔರ ಉನ್ನೀಸ ಮುಖ ಹೈಂ . ಸ್ಥೂಲ ಇಸ ಕಾ

ಭೋಗ ಹೈ ಔರ ಇಸ ಕಾ ನಾಮ ವೈಶ್ವಾನರ ಹೈ . ದ್ಯು, ಸೂರ್ಯ, ವಾಯು, ಆಕಾಶ, ಜಲ, ಪೃಥಿವೀ ಔರ ಆಹವನೀಯ ಅಗ್ನಿ-ಯೇ ಇಸ ಕೇ ಸಾತ ಅಂಗ ಹೈಂ . ಶಿರ, ಚಕ್ಷು, ಪ್ರಾಣ, ಪೇಟ ವಾತಿ (ಮೂತ್ರಸ್ಥಾನ), ಪೈರ ಔರ ಮುಖ-ಯೇ ಸಾತ ಸ್ಥಾನ ಕ್ರಮಶಃ ಸಾತ ಅಂಗೋಂ ಕೇ ರಹನೇ ಕೇ ಹೈಂ . ಪಾಂಚ ಜ್ಞಾನೇಂದ್ರಿಯ, ಪಾಂಚ ಕರ್ಮೇಂದ್ರಿಯ, ಪಾಂಚ ಪ್ರಾಣ, ಚಾರ ಅಂತಃಕರಣ-ಯೇ ಉನ್ನೀಸ ಇಸ ಕೇ ಮುಖ ಹೈಂ .

ಇಸ ಕಾ ದೂಸರಾ ಪಾದ “ಉಕಾರ” ಸ್ವಪ್ನ-ಸ್ಥಾನ ವಾಲಾ ಹೈ . ಯಹಾಂ ಯಹ ಅಂತಃಪ್ರಜ್ಞ ಹೋತಾ ಹೈ, ಯಾನೀ ಹೃದಯ ಮೇಂ ದೇಖನೇ ವಾಲಾ ಹೋತಾ ಹೈ .

ಜಾಗ್ರತ್ ಕೇ ಸಮಾನ ಯಹಾಂ ಭೀ ಇಸ ಕೇ ಸಾತ ಅಂಗ ಔರ ಉನ್ನೀಸ ಮುಖ ಹೈಂ

ಯಹಾಂ ಯಹ ವಾಸನಾಮಯ ಭೋಗ ಭೋಗತಾ ಹೈ, ತೈಜಸ ಇಸ ಕಾ ನಾಮ ಹೈ

ತೀಸರಾ ಪಾದ “ಮಕಾರ” ಸುಷುಪ್ತಿ-ಸ್ಥಾನ ವಾಲಾ ಹೈ, ಜಹಾಂ ಯಹ ಸೋತಾ ಹುಆ ನ ಕುಭ ಕಾಮನಾ ಕರತಾ ಹೈ, ನ ಸ್ವಪ್ನ ದೇಖತಾ ಹೈ . ಸುಷುತಸ್ಥಾನ ಮೇಂ ಏಕೀಭೂತ, ಪ್ರಜ್ಞಾನಘನ, ಆನಂದಮಯ ಹೋತಾ ಹೈ, ಆನಂದ ಕೋ ಹೀ ಭೋಗತಾ

ಹೈ, ಯಹಾಂ ಯಹ ಚೇತೋಮುಖ ಹೋತಾ ಹೈ, ಪ್ರಾಜ್ಞ ಇಸ ಕಾ ನಾಮ ಹೈ . ಯಹ ಸರ್ವೇಶ್ವರ ಹೈ, ಯಹ ಸರ್ವಜ್ಞ ಹೈ, ಅಂತರ್ಯಾಮೀ ಹೈ, ಕಾರಣ ಹೈ, ಸಬ ಭೂತೋಂ ಕೀ ಉತ್ಪತ್ತಿ ಔರ ನಾಶ ಇಸ ಸೇ ಹೋತೇ ಹೈಂ .

ಚೌಥಾ ಪಾದ “ನಾದ” ರೂಪ ನ ತೋ ಅಂತಃಪ್ರಜ್ಞ ಹೈ, ನ ಬಹಿಃಪ್ರಜ್ಞ

ಹೈ, ನ ಉಭಯತಃ ಪ್ರಜ್ಞ ಹೈ, ನ ಪ್ರಜ್ಞಾನಘನ ಹೈ, ನ ಪ್ರಜ್ಞ ಹೈ, ನ
 ಅಪ್ರಜ್ಞ ಹೈ, ಅದೃಷ್ಟ ಹೈ, ಅವ್ಯವಹಾರ್ಯ ಹೈ, ಅಗ್ರಾಹ್ಯ ಹೈ, ಅಲಕ್ಷಣ ಹೈ,
 ಅಚಿಂತ್ಯ ಹೈ, ಅವ್ಯಪದೇಶ್ಯ ಹೈ, ಶಬ್ದಶಕ್ತಿ ಕಾ ಅವಿಷಯ ಹೈ, ಏಕ ಆತ್ಮಾ
 ಇಸ ಆಕಾರ ಕಾ ಪ್ರತ್ಯಯ ಯಾನೀ ಅವ್ಯಭಿಚಾರೀ ಜ್ಞಾನ ಹೀ ಇಸ ಮೇಂ ಸಾರ-
 ಪ್ರಮಾಣ
 ಹೈ, ಯಹ ಪ್ರಪಂಚ ಸೇ ರಹಿತ ಹೈ, ಶಾಂತ ಹೈ, ಯಹ ಅದ್ವೈತ ಹೈ . ಯಹ
 ಚೌಧಾ ಪಾದ ಮಾನಾ ಜಾತಾ ಹೈ . ವಹ ಆತ್ಮಾ ಹೈ, ವಹ ವಿಜ್ಞೇಯ (ಜಾನನೇ
 ಯೋಗ್ಯ)
 ಹೈ, ಜೋ ಇಸಕೋ ಜಾನತಾ ಹೈ, ವಹ ಆತ್ಮಾ ದ್ವಾರಾ ಆತ್ಮಾ ಕೋ ಹೀ ಪ್ರಾಪ್ತ
 ಹೋತಾ ಹೈ .

7. ತೈತ್ತಿರಿಯೋಪನಿಷತ್ ಕಾ ಸಾರ .

“ಓಂ” ಯಹ ಶಬ್ದ-ಬ್ರಹ್ಮ ಹೈ . ಓಂ ಯಹ ಸರ್ವ-ಸ್ವರೂಪ ಹೈ .
 ಬ್ರಹ್ಮ ಕಾ ಜಾನನೇ ವಾಲಾ ಪರಮಾತ್ಮಾ ಕೋ ಪ್ರಾಪ್ತ ಹೋತಾ ಹೈ, ಬ್ರಹ್ಮ ಸತ್ಯ,
 ಜ್ಞಾನ
 ಔರ ಅನಂತ ಹೈ . ಜಿಸ ಬ್ರಹ್ಮ-ರೂಪ ಪರಮಾತ್ಮಾ ಕೋ ವಾಣೀ ಔರ ಮನ
 ದೋನೋಂ
 ನಹೀಂ ಪಹುಚತೇ, ಕಿಂತು ಉಸೇ ಪ್ರಾಪ್ತ ನ ಕರಕೇ ವಾಪಿಸ ಲೌಟ ಆತೇ ಹೈಂ . ಉಸ
 ಆನಂದ-ರೂಪ ಬ್ರಹ್ಮ ಕೋ ಜಾನ ಕರ ಪುರುಷ ಕಿಸೀ ಸೇ ಭೀ ಭಯಭೀತ ನಹೀಂ
 ಹೋತಾ . ಆನಂದ ಯಹ ಪರ-ಬ್ರಹ್ಮ ಹೈ . ಯಹ ಬ್ರಹ್ಮ ಹೀ ಜಾನನೇ ಯೋಗ್ಯ ಹೈ
 .
 ಸಬ ಸೇ ಪಹಲೇ ಯಹ ಜಗತ್ ಅಸತ್ ಅರ್ಥಾತ್ ಅವ್ಯಾಕೃತ ಬ್ರಹ್ಮ ರೂಪ ಹೀ ಥಾ
 . ಉಸೀ
 ಅಪ್ರಕಟ ಬ್ರಹ್ಮ ಸೇ ಇಸ ಸತ್ ಅರ್ಥಾತ್ ನಾಮ-ರೂಪಾತ್ಮಕ ವ್ಯಕ್ತ ಜಗತ್ ಕೀ
 ಉತ್ಪತ್ತಿ
 ಹುಈ . ಉಸ ಅಸತ್ ಬ್ರಹ್ಮ ನೇ ಹೀ ಸ್ವಯಂ ಅಪನೇ ಕೋ ಹೀ ನಾಮ-ರೂಪಾತ್ಮಕ
 ಜಗತ್ ರೂಪ
 ಸೇ ರಚಾ . ಇಸೀ ಲಿಯೇ ವಹ ಸುಕೃತ (ವಾ ಸ್ವಕೃತ ವಾ ಸ್ವಯಂ ರಚಾ ಹುಆ) ಕಹಾ
 ಜಾತಾ ಹೈ . ವಹ ಸುಕೃತ ಹೀ ರಸರೂಪ ಹೈ . ವಹ ಬ್ರಹ್ಮ ರಸ-ರೂಪ ಹೈ . ವಹ
 ರಸ ಆನಂದ ರೂಪ ಹೈ . ಜಿಸ ಆನಂದ ಸೇ ಹೀ ಯೇ ಸಬ ಪ್ರಾಣೀ ಉತ್ಪನ್ನ ಹೋತೇ
 ಹೈಂ,

ಉತ್ಪನ್ನ ಹೋನೇ ಪರ ಆನಂದ ಕೇ ದ್ವಾರಾ ಹೀ ಜೀತೇ ಹೈಂ ಔರ ಪ್ರಲಯ ಸಮಯ
ಮೇಂ

ಉಸೀ ಆನಂದ ಮೇಂ ಸಮಾ ಜಾತೇ ಹೈಂ, ವಹ ಆನಂದ ಬ್ರಹ್ಮ ಹೈ . ಅನ್ನ, ಪ್ರಾಣ,
ಮನ,

ವಿಜ್ಞಾನ, ಆನಂದ ಯೇ ಸಬ ಬ್ರಹ್ಮ-ಸ್ವರೂಪ ಹೈಂ . ಆನಂದ ಹೀ ಬ್ರಹ್ಮ ಹೈ . ಯಹ
ಭೃಗು ಋಷಿ ಕೀ ಜಾನೀ ಹುಈ ಔರ ವರುಣ ಕೀ ಉಪದೇಶ ಕೀ ಹುಈ ಅರ್ಥಾತ್
ವರುಣ

ಕೀ ಭೃಗು ಸೇ ಕಹೀ ಹುಈ ವಿದ್ಯಾ ಹೈ . ಯಹ ವಿದ್ಯಾ ಹೃದಯಾಕಾಶ-ರೂಪ ಗುಹಾ
ಮೇಂ

ಪರಮಾನಂದ ಅದ್ವಿತ ಬ್ರಹ್ಮ ಮೇಂ ಸಮಾಪ್ತ ಹೋತೀ ಹೈ . ಜೋ ವಿದ್ವಾನ್ ಇಸ
ಕೋ ಜಾನತಾ

ಹೈ, ವಹ ಬ್ರಹ್ಮ ಮೇಂ ಸ್ಥಿತ ಹೋ ಜಾತಾ ಹೈ . ವಹ ಬ್ರಹ್ಮ ಹೀ ಹೋ ಜಾತಾ ಹೈ .

8. ಐತರೇಯೋಪನಿಷತ್ ಕಾ ಸಾರ .

ಆತ್ಮಾ ದೋ ಪ್ರಕಾರ ಕಾ ಹೈ . ಜೀವಾತ್ಮಾ ಔರ ಪರಮಾತ್ಮಾ . ಇನಮೇಂ ಜೀವಾತ್ಮಾ
ತೋ ಉಪಾಸಕ

ಹೈ ಔರ ಪರಮಾತ್ಮಾ ಉಪಾಸ್ಯ ಹೈಂ . ಯಹ ಜೀವಾತ್ಮಾ ಜಿಸ ಕೀ ಪ್ರೇರಣಾ ಸೇ
ರೂಪ ಕೋ

ದೇಖತಾ ಹೈ, ಶಬ್ದ ಕೋ ಸುನತಾ ಹೈ, ಗಂಧ ಕೋ ಸೂಂಘತಾ ಹೈ, ವಾಣೀ ಕೋ
ಬೋಲತಾ

ಹೈ ರಸ ವಾ ಸ್ವಾದ ಕೋ ಜಾನತಾ ಹೈ, ಮನ ಸೇ ಸಂಕಲ್ಪ ಕರತಾ ಹೈಂ, ಬುದ್ಧಿ
ಸೇ ನಿಶ್ಚಯ ಕರತಾ ಹೈ, ಚಿತ್ತ ಸೇ ಧ್ಯಾನ ಕರತಾ ಹೈಂ ಔರ ಸುಖಃದುಖ
ಕಾ ಅನುಭವ ಕರತಾ ಹೈಂ, ಅಹಂಕಾರ ಸೇ ಅಹಂಭಾವ ಅರ್ಥಾತ್ “ಯಹ ಮೈಂ
ಔರ ಮೇರಾ” ಐಸಾ ವಿಚಾರ ಕರತಾ ಹೈ, ವಹೀ ವಿಜ್ಞಾನ-ರೂಪ ಬ್ರಹ್ಮ
ಹೈ . ಪ್ರಜ್ಞಾನ ಸರ್ವ-ಸ್ವರೂಪ ಬ್ರಹ್ಮ ಸೇ ಸರ್ವತ್ರ-ವಿದ್ಯಮಾನ ಹೈ . ಯಹ
ಪ್ರಜ್ಞಾನ ರೂಪ ಆತ್ಮಾ ಹೀ ಬ್ರಹ್ಮ ಹೈ . ಯಹೀ ಇಂದ್ರ ಹೈ . ಯಹೀ ಪ್ರಜಾಪತಿ ಹೈ .
ಯೇ ಸಚ ದೇವತಾ, ಯೇ ಪಾಂಚ ಮಹಾಭೂತ ವೃಥಿವೀ, ಜಲ, ಅಗ್ನಿ, ವಾಯು ಔರ
ಆಕಾಶ ಪ್ರಜ್ಞಾನ ಮೇಂ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತ ಹೈಂ . ಜರಾಯುಜ, ಅಂಡಜ, ಸ್ತೇದಜ,
ಉದ್ಭಿಜ್ಜ ಯೇ ಚಾರ ಪ್ರಕಾರ ಕೇ ಸ್ಥಾವರ-ಜಗಂಗ ಪ್ರಾಣೀ ಸಬ ಪ್ರಜ್ಞಾನ ಮೇಂ
ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತ ಹೈಂ . ವೈಸೇ ಚೀಜ (ಕಾರಣ ರೂಪ), ಪಶು, ಪಕ್ಷೀ ಆದಿ ಸವ
ಅಜ್ಞಾನ ಮೇಂ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತ ಹೈಂ . ಪ್ರಜ್ಞಾನ ಹೀ ಬ್ರಹ್ಮ ಹೈ . ಪ್ರಜ್ಞಾನ-ರೂಪ

ಜೈತನ್ಯ ಆತ್ಮಾ ಪರಮಾತ್ಮಾ ಹೈ . ಜೋ ಇಸ ಪ್ರಜ್ಞಾನ-ರೂಪ ಬ್ರಹ್ಮ ಕೋ ಜಾನತಾ
ಹೈ,
ವಹ ಇಸ ಲೋಕ ಸೇ ಜಾಕರ ಸ್ವರ್ಗ ಲೋಕ ಮೇಂ ಸ್ವಯಂಪ್ರಕಾಶ-ರೂಪ ಬ್ರಹ್ಮ
ಮೇಂ
ಸಬ ಕಾಮನಾಟಂ ಕೋ ಪ್ರಾಪ್ತ ಹೋಕರ ಅಮೃತ ಅರ್ಥಾತ್ ಅಮರ ಹೋ ಜಾತಾ
ಹೈ .

9. ಛಾಂದೋಗ್ಯೋಪನಿಷತ್ ಕಾ ಸಾರ .

ಯಹ ಸತ್ ಹೀ ಸೃಷ್ಟಿ ಕೇ ಪೂರ್ವ ಏಕ ಅದ್ವಿತೀಯ ಥಾ . ಸಬ ಜಗತ್ ಇಸೀ ಕಾ
ಸ್ವರೂಪ
ಹೈ . ವಹ ಸತ್ಯ ಹೈ, ವಹ ಆತ್ಮಾ ಹೈ, ವಹ ತೂ ಹೈ . ಇಸ ಏಕ ಕೇ ಜಾನನೇ ಸೇ
ಸಬ ಕಾ ಜ್ಞಾನ ಹೋ ಜಾತಾ ಹೈ . ಜೈನೇ ಮೃತ್ತಿಕಾ ಸತ್ಯ ಹೈ, ಮೃತ್ತಿಕಾ ಕೇ
ಕಾರ್ಯ ಘಟ-ಶರಾವ ಆದಿ ವಾಣೀ-ಮಾತ್ರ ಹೋನೇ ಸೇ ಮಿಥ್ಯಾ ಹೈಂ . ಜೈನೇ
ಲೋಹಾ
ಸತ್ಯ ಹೈ, ತಲವಾರ, ಚಾಕೂ ಆದಿ ಲೋಹೇ ಕೇ ಕಾರ್ಯ ಕಥನ-ಮಾತ್ರ ಹೋನೇ ಸೇ
ಮಿಥ್ಯಾ ಹೈಂ ಔರ ಜೈನೇ ಸುವರ್ಣ ಸತ್ಯ ಹೈ, ಸುವರ್ಣ ಕೇ ಕನಕ-ಕುಂಡಲ
ಆದಿ ಕಹನೇ-ಮಾತ್ರ ಹೋನೇ ಸೇ ಮಿಥ್ಯಾ ಹೈಂ . ಇಸೀ ಪ್ರಕಾರ ಯಹ ಸತ್-ರೂಪ
ಆತ್ಮಾ
ಸತ್ಯ ಹೈ ಔರ ಇಸ ಕಾ ಕಾರ್ಯ ನಾಮ-ರೂಪ ಜಗತ್ ಕಥನ-ಮಾತ್ರ ಹೋನೇ ಸೇ
ಮಿಥ್ಯಾ ಹೈ . ಸಬ ಸುಖ ಚಾಹತೇ ಹೈಂ, ದುಃಖ ಕೋಈ ನಹೀಂ ಚಾಹತಾ . ವಿದ್ವಾನ್
ಸುಖ ಕೇ ಲಿಯೇ ಇಂದ್ರಿಯಸಯಂಮಾದಿ ಕರತೇ ಹೈಂ . ಸುಖ ಕೋ ಜಾನನಾ
ಚಾಹಿಯೇ .
ಸುಖ ಕ್ಯಾ ಹೈ? ಜೋ ಭೂಮಾ ಯಾನೀ ಮಹಾನ್ ಹೈ, ವಹ ಸುಖ ಹೈ . ಅಲ್ಪ ಮೇಂ
ಸುಖ
ನಹೀಂ ಹೈ . ಭೂಮಾ ಹೀ ಸುಖ ಹೈ . ಭೂಮಾ ಕೋ ಜಾನನಾ ಚಾಹಿಯೇ . ಭೂಮಾ
ಕ್ಯಾ ಹೈ
? ಜಹಾಂ ದೂಸರೇ ಕೋ ನಹೀಂ ದೇಖತಾ, ದೂಸರೇ ಕೋ ನಹೀಂ ಸುನತಾ,
ದೂಸರೇ ಕೋ ನಹೀಂ
ಜಾನತಾ, ವಹ ಭೂಮಾ ಹೈ . ಜಹಾಂ ದೂಸರೇ ಕೋ ದೇಖತಾ ಹೈ, ದೂಸರೇ ಕೋ
ಸುನತಾ ಹೈ,
ದೂಸರೇ ಕೋ ಜಾನತಾ ಹೈ, ವಹ ಅಲ್ಪ ಹೈ . ಜೋ ಭೂಮಾ ಹೈ ವಹ ಅಮೃತ ಹೈ
ಔರ

ಜೋ ಅಲ್ಪ ಹೈ ವಹ ಮರ್ತ್ಯ ವಾ ಮೃತ್ಯು-ಗ್ರಸ್ತ ಹೈ . ಜೋ ಇಸ ಭೂಮಾ ಕೋ ಜಾನತಾ

ಹೈ, ವಹ ಸ್ವರಾಟ್ ಹೋತಾ ಹೈ ಔರ ಸಬ ಲೋಕೋಂ ಮೇಂ ಉಸ ಕಾ ಕಾಮ-ಚಾರ ಹೋತಾ ಹೈ .

10. ವೃಹದಾರಣ್ಯಕೋಪನಿಷತ್ ಕಾ ಸಾರ .

ಇಸ ಅಕ್ಷರ ಪರಮೇಶ್ವರ ಕೀ ಆಜ್ಞಾ ಮೇಂ ಸೂರ್ಯ ಔರ ಚಂದ್ರಮಾ ವರ್ತತೇ ಹೈಂ . ಇಸ ಅಕ್ಷರ ಕೀ ಆಜ್ಞಾ ಮೇಂ ಖರ್ಗ ಔರ ಪೃಥವೀ ರಹರೇ ಹುಖ ಹೈಂ . ಇಸ ಕೀ ಆಜ್ಞಾ ಮೇಂ ನಿಮೇಷ, ಮುಹೂರ್ತ, ದಿನ, ರಾತ, ಪಕ್ಷ, ಮಾಸ, ಋತು ಔರ ಸಂವತ್ಸರ ಹೈಂ . ಇಸ ಅಕ್ಷರ ಕೀ ಆಜ್ಞಾ ಸೇ ಗಂಗಾ-ಯಮುನಾದಿ ನದಿಯಾಂ ಹಿಮಾಲಯ ಪರ್ವತ ಸೇ ನಿಕಲ ಕರ ಪೂರ್ವ ದಿಶಾ ಕೋ ಬಹತೀ ಹೈಂ . ಇಸ ಅಕ್ಷರ ಕೀ ಆಜ್ಞಾ ಸೇ ದಾನೀ ಕೀ ಮನುಷ್ಯ ಪ್ರಶಂಸಾ ಕರತೇ ಹೈಂ . ದೇವತಾ ಅನ್ಯ ಪ್ರಕಾರ ಸೇ ಜೀನೇ ಮೇಂ ಸಮರ್ಥ ಹೈಂ ತೋ ಭೀ ಯಜಮಾನ ಕೇ ದಿಯೇ ಹುಖ ಪುರೋಡಾಶಾದಿ ಕೋ

ಪ್ರಸನ್ನತಾ ಸೇ ಗ್ರಹಣ ಕರತೇ ಹೈಂ ಔರ ಅರ್ಯಮಾದಿ ಪಿತರ ಶ್ರಾದ್ಧ ಮೇಂ ದಿಯೇ ಹುಖ ಪದಾರ್ಥೋಂ ಕೋ ಲೇತೇ ಹೈಂ . ಜೋ ಇಸ ಅಕ್ಷರ ಕೋ ಜಾನ ಕರ ಹವನ

ಕರತಾ ಹೈ, ಯಜ್ಞ ಕರತಾ ಹೈ ಔರ ತಪ ಕರತಾ ಹೈ, ವಹ ಅನಂತ ಫಲ ಪಾತಾ ಹೈ . ಜೋ ಇಸ ಅಕ್ಷರ ಕೋ ನ ಜಾನ ಕರ ಇಸ ಲೋಕ ಸೇ ಮರ ಕರ ಜಾತಾ ಹೈ, ವಹ ಕೃಪಣ ಹೈ ಔರ ಜೋ ಇಸ ಕೋ ಜಾನ ಕರ ಇಸ ಲೋಕ ಸೇ ಮರ ಕರ ಜಾತಾ ಹೈ ವಹ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಹೈ . ಯಹ ಅಕ್ಷರ ಅದೃಷ್ಟ ಹೋಕರ ದೃಷ್ಟಾ ಹೈ, ಅಶ್ರುತ ಹೋಕರ ಶ್ರೋತಾ ಹೈ, ಅಮತ ಹೋಕರ ಮಂತಾ ಹೈ, ಅವಿಜ್ಞಾತ ಹೋ ಕರ ಭೀ

ವಿಜ್ಞಾತಾ ಹೈ, ಇಸ ಕೇ ಸಿವಾ ಅನ್ಯ ದೃಷ್ಟಾ, ಶ್ರೋತಾ, ಮಂತಾ, ವಿಜ್ಞಾತಾ ನಹೀಂ ಹೈ . ಇಸ ಸೇ ಸಮಸ್ತ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡ ಓತ-ಪ್ರೋತ ಹೈ, ರಜ್ಜು ಮೇಂ ಭುಜಂಗಾದಿ ಕೇ ಸಮಾನ ಆರೋಪಿತ ಹೈ . ಯಹ ಸಚ್ಚಿದಾನಂದ-ಸ್ವರೂಪ ಪರಮೇಶ್ವರ ಜಾನನೇ ಔರ ದೇಖನೇ ಯೋಗ್ಯ ಹೈ . ಶ್ರವಣ-ಮನನ-ನಿದಿಧ್ಯಾಸನ ರೂಪ ಆರಾಧನಾ ಸೇ ಈಶ್ವರ ಜಾನನೇ ಔರ ದೇಖನೇ ಮೇಂ ಆತಾ ಹೈ . ಇತಿ ಶಂ .

ಇತಿ ದಶೋಪನಿಷತ್ತಾರ-ಭಾವಾನುವಾದ !

ನಾರಾಯಣೋತ್ತರ ಪದ-ಗೋವಿಂದೇನ ಸುಧೀಮತಾ .

ದಶೋಪನಿಷದಾಂ ಸಾರೋ ರಚಿತಃ ಸ್ಯಾತ ಸತಾಂ ಮುದೇ .

ಗೋವಿಂದ

ಗೋವಿಂದ-ಭವನ,
ಜೋಧಪುರ .
ತಾ0 24-11-38

Encoded and proofread by Pranab Mukherjee pranab9 at gmail.com

——
Essence of Ten Principal Upanishads with Hindi Translation
pdf was typeset on July 8, 2024

——
Please send corrections to sanskrit@cheerful.com

